

Socio-political structure of Tokat at the bases of the local elections

Yerel seçim sonuçları temelinde Tokat'ın siyasi yapısı¹

D. Ali Arslan²
Mehmet Karataş³
Sadettin Baştürk⁴
Gülten Arslan⁵

Abstract

The major objective of this study was to examine and discuss the political structure of Tokat and its place in the general political structure of Turkish society by using methods and techniques of political sociology. Structural-functionalist approach was used as the theoretical base.

In the other words the formation of political power in Tokat and the overall operation and changing regularities were investigated. Both the province of Tokat and Tokat city center selected as the sampling group from the universe of Turkey. The evaluation of socio-political structure of Tokat in relation with the political structure of the Turkish society from the early 1960's up to the present time was researched in this study.

Findings clearly show that there is a

Özet

Yapısal-işlevselci sosyoloji perspektifinden bakıldığında toplumda altı temel kurum vardır. Her kurum toplumsal yapı içinde belli başlı işlevler yerine getirir. Bu toplumsal kurumların yerine getirdiği işlevler, toplumsal yapının varlığı ve devamı açısından hayati önem taşır. Siyaset kurumu da, bu altı temel toplumsal kurumdan bir tanesidir.

Araştırmada, siyaset sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanılarak, yapısal-işlevselci bir bakış açısından hareketle, Tokat'ın siyasi yapısı ve Türkiye'nin genel siyasi yapısı içindeki yerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Başka bir ifadeyle Tokat'ta siyasi erkin oluşumu, şekillenışı, işleyiş ve değişim düzenliliklerinin araştırılması ve topyekûn Türk toplumu içindeki yerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaca yönelik, son 10 yerel seçimin sonuçları incelendi. Bu bağlamda, Türkiye'nin siyasi yapısı

¹ Bu makale, 1- 3 Kasım 2012 tarihinde Tokat'ta, Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen, Tokat Sempozyumu'nda sunulan "Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Tokat'ın Siyasi Yapısı" isimli bildiri geliştirilerek hazırlanmıştır.

² Doç. Dr. (Associate Professor), Sosyolog ve siyaset bilimci. Mersin Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji bölümü öğretim üyesi. cimderaslan@hotmail.com

³ Yrd. Doç. Dr. (Assistant Professor), Sosyolog, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. mehmet.karatas@gop.edu.tr

⁴ Yrd. Doç. Dr. (Assistant Professor), Tarihçi, Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Öğretim Üyesi. sadettinbasturk@hotmail.com

⁵ Siyaset Bilimci ve Siyaset Araştırmacısı. gultenb.arslan@hotmail.com

overwhelming superiority of the right wing across the Tokat province. Although some seasonal differences in the proportional sense from past to present, the right political culture has been more effective in the political structure of the province.

Keywords: Tokat; Political Structure of Tokat; Turkish Local Elections; Political Structure; Turkish Society; Political Structure of Turkey

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

çinde Tokat'ta siyasi yapının oluşumu, siyasi gücün dağılımı ve 1960'lı yıllardan günümüze değişim düzenliliklerine bakıldı. Son aşamada da, Tokat ile ilgili olarak ortaya konan bulguların Türk toplumu geneli içinde ifade ettiği anlam ele alındı. Bulgular, uzun yıllardan beridir Tokat'ın siyasi yapısında sağ siyaset geleneğinin belirleyici rol oynadığını açık bir şekilde göstermektedir. Sağ partilerin gücü, kent merkezinde, kırsala oranla çok daha yüksek düzeyde olup, bu güç her geçen güç artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tokat; Tokat'ın Siyasi Yapısı; Yerel Seçimler; Yerel Seçim Sonuçları Temelinde Tokat'ın Siyasi Yapısı; Türkiye'nin Siyasi Yapısı; Türk Toplumunu.

Giriş

Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde yer alan Tokat ilinin batısında Amasya, güneybatısında Yozgat, kuzeyinde Samsun, güney ve güneydoğusunda Sivas, kuzeydoğusunda Ordu illeri yer alır. 2012 ADNKS verilerine göre ilin 2011 yılı nüfusu 608.299 kişidir. Almus, Reşadiye ve Niksar ilçelerinin ormanlık alanları kent ve ülkemiz açısından hayati öneme sahiptir. Tarihi M.Ö. 4000. yıllara kadar inen Tokat, Kelkit, Yeşilirmak ve Çekerek Nehri boyunca kurulmuş başta Hitit ve Frig uygarlıkları olmak üzere Roma, Bizans, Danişmend, Selçuklu, İlhanlı ve Osmanlı gibi birçok kültür ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır.

Araştırmada, tarihin derinliklerinden bugüne, kimi zaman geri planda kalmış olsa da, jeopolitik ve jeostratejik önemini yitirmeyen Tokat'ın siyasi yapısı ve bu yapıdaki değişim araştırıldı. Konuya yapısal-işlevselci bir sosyolojik bakış açısından yaklaşıldı. Konu yerel seçim sonuçları temel alınarak irdelendi.

Araştırmanın yöntemi

Bu araştırmada, Orta Karadeniz Bölgemizin en önemli yerleşim birimlerinden biri olan Tokat ilimizin yerel siyasi yapısı ve bu siyasi yapının Türkiye'nin genel siyasi yapısı içindeki yerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sosyolojinin yapısal-işlevselci bakış açısından yola çıkılarak gerçekleştirilen çalışmada, ağırlıklı siyaset sosyolojisinin (Sarınbay, 2008; Kışlalı, 2003) yöntem ve teknikleri (Altunışık, 2004; Gilbert, 1994) kullanılmıştır. Araştırma ağırlıklı olarak betimleyici bir tarzda dizayn edilmiştir. Daha net bir ifadeyle çalışmada, Tokat kırsalı ve kent merkezine siyasi erkin oluşumu, siyasi yelpazede şekillenışı, siyasi gücün partiler arasındaki dağılımı ve değişim düzenliliklerinin araştırılmıştır. Ortaya

konulan bulgulardan hareketle de Tokat'ın topyekûn Türk toplumu içindeki yerinin betimlenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada, araştırmanın çalışma evreni olarak, İç Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesi'ni birbirine bağlayan bir geçit kenti konumundaki Tokat seçildi. M.Ö. 4000 yıllarından başlayarak 14 devlet ve birçok beyliğin yaşadığı ve egemen olduğu Tokat'ın (Zaman Gazetesi, 2012), özellikle siyasi yapısını konu edildi. Çalışmada örnekleme zaman kesitinde yapıldı. Bu bağlamda çalışma kapsamına, 1963-2013 yılları arasında gerçekleşen 10 yerel seçim sonuçları dâhil edildi. Bu kapsamda belirlenen hedefler doğrultusunda, son 50 yılın yerel seçimleri hem Türkiye geneli ve hem de Tokat özelinde incelendi.

Tokat'ın siyasi yapısını ortaya koymaya çalışılırken, kırsal ve kentsel yerleşim alanları da ayrı ayrı analiz edilerek, yerleşim biriminin seçmen davranışı ve siyasi yapı üzerindeki etkisi anlaşılmaya çalışıldı. Araştırmada temel veri kaynağı olarak TÜİK (2012) ve TODAİE-YerelNet (2012)'in verileri esas alındı. Bu veri kaynaklarında yer alan yerel seçim sonuçları, daha net bir anlatımla 1963'ten günümüze Türkiye'de gerçekleşen 10 yerel seçimin sonuçları Türkiye geneli ve Tokat özelinde incelenerek ana veri seti oluşturuldu. Oluşturulan veri seti, ikincil veri analizi tekniği kullanılarak analiz edildi.

Tokat'ın genel sosyal yapısı

Binlerce yıllık tarihi, zengin tabii güzellikleri ve jeostratejik önemi ile eşine az rastlanan güzellikte bir ilimizdir Tokat. Hemen her dönemde ekonomik ve stratejik önemini korumuştur. Yeşilirmak, Kelkit ve Çekerek nehirlerinin hayat verdiği sulak vadileri ve mümbit ovaları Tokat'a ayrı bir zenginlik katar. Asırlar boyu savaşların, iktidar mücadelelerinin, isyanların, kuşatmaların, yıkımların tahribine maruz kalması Tokat ve havalisinin sahip olduğu jeostratejik ve jeopolitik öneminden kaynaklanır. Hitit ve Frig uygarlıkları olmak üzere Asurlular, Hurriler, Kimerler'in yanı sıra Med, Pers, Makedonyalıların (Büyük Larousse, 1986: 11579) Roma, Bizans, Selçuklu, Beylikler, özellikle de Danişmendoğulları, İlhanlılar, öteki beylikler ve sonrasında da Osmanlı İmparatorluğu'nun tarihi ve kültürel mirasını bünyesinde barındırır.

Tokat, farklı dönemlerde birçok farklı isimle anılmıştır: Yöre Antik Bizans döneminde Komana, Evdoksia, Dokia olarak adlandırılmış; Araplarca Dokat, İranlılarca Kah-cun olarak anılmıştır. Selçuklular kenti Dar Ün-Nusret, Moğollar Sobaru ve Yıldırım Beyazıt döneminde ise Dar Ün-Nasr olarak adlandırılmış, daha sonra ise Tokat ismi kalıcı olmuştur. Tarihsel süreç içinde kent Dokat, Kah-cun, Sobaru, Togat, Tokiye, Dokiye, Tukiye olarak da adlandırılmıştır (Tokat Valiliği, 2012).

Harita 1: Türkiye ve Tokat

Kaynak: <http://www.uyduharita.org/tokat-haritasi-resimleri/>

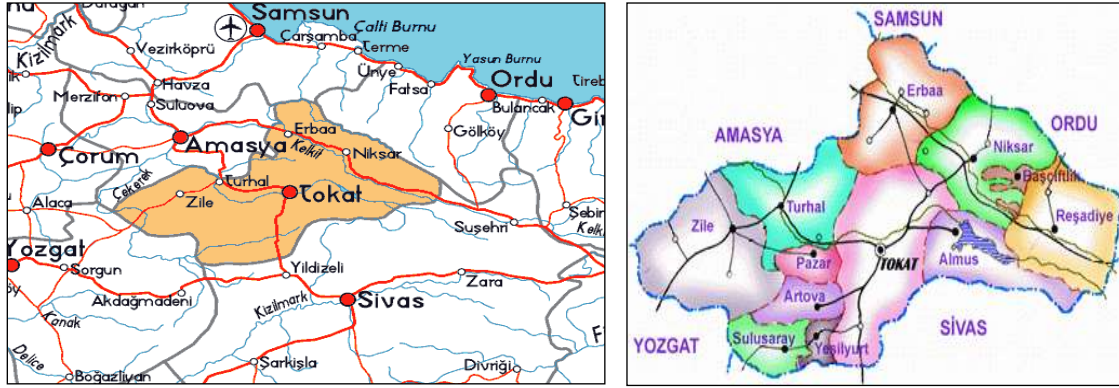
Tokat'ın adının kaynağına dair birçok rivayetler olmakla beraber, kesin deliller yoktur. Bununla birlikte Tokat'ın, ilk çağlarda Togayıtlar tarafından kurulduğu ve adının da “sur kenti” anlamına gelen “Tok-kat” olduğuna dair güçlü rivayetler vardır (Büyük Larousse, 1986: 11579). 19. Yüzyılda Sivas'a bağlı kaza merkezi, ardından da bağımsız bir mutasarrıflık haline geldi. Bölgedeki Ermeni ayaklanmaları sonrasında vilayet merkezine dönüştürüldü. Mondros mütarekesi yıllarında tekrar bağımsız mutasarrıflık haline getirildi (1918-20). 1920'de ise müstakil Liva oldu.

Kaynak: http://www.tokat.gov.tr/ortak_icerik/tokat/c1.jpg

Bir dönemler Tokat'ın toplumsal ve ekonomik hayatında, başta dokumacılık ve yazmacılık olmak üzere bakırcılık, dericilik gibi el zanaatları ile ticaret ayrı bir önem taşımakta idi. Özellikle Avrupa'yı Asya'ya bağlayan ticari yollar üzerinde bulunması, tarihin hemen her döneminde ticaret açısından Tokat'a ayrı bir değer kazandırmıştır. Elverişli iklimi, verimli ovaları ve fazla kirlenmemiş akarsuları ile Tokat, tarım ve hayvancılık alanında oldukça önemli bir üretim potansiyeline sahiptir. Tokat'ın günümüzde ekonomik hayatında tarım, tarıma dayalı sanayi ve küçük sanayi kuruluşları önemli bir

yer tutar. Başta şeker pancarı, tütün olmak üzere yaş sebze ve meyve, buğday ve diğer tahıl-endüstriyel tarım ürünleri Tokat ili gıda sanayi açısından hayati önem taşır.

Kaynak: <http://www.uyduharita.org/tokat-haritasi-resimleri/>

Büyük ölçekli sanayi kuruluşlarının fazlaca yer almadığı Tokat'ta özellikle, harman makineleri, traktör vagonları, elektrik malzemeleri, ağır sanayi presleri, elektrik matkapları, termosifonlar, kamyon karoserleri ve ahşap sanayi ürünleri üreten küçük sanayi kuruluşları mevcuttur. İlin büyük ölçekli ilk sanayi kuruluşu 1930'lu yıllarda kurulan Turhal Şeker Fabrikası'dır. Bir başka önemli kuruluş ise, 1983 yılında faaliyete geçen Sigara Fabrikası'dır. Ayrıca süt ve yem sanayi, toprak tuğla sanayi, kireç sanayi, plastik ve lastik sanayi, ayakkabı hazır giyim sanayi, kil ve kaolen sanayi dallarında fabrikalar üretim yapmaktadır (Tokat Ticaret ve Sanayi Odası, 2012).

Tablo 1: 2010 Yılında Tokat İlçeleri Nüfus ve Yüzölçümü

Tokat İlçeleri (Kır-kent)		
İlçe	Nüfusu	Yüzölçümü
MERKEZ	188.173	
ALMUS	28.014	704 km ²
ARTOVA	10.022	442 km ²
BAŞÇİFTLİK	6.600	130 km ²
ERBAA	95.815	1.111 km ²
NİKSAR	64.095	955 km ²
PAZAR	15.048	276 km ²
REŞADIYE	39.880	1.481 km ²
SULUSARAY	9.071	260 km ²
TURHAL	86.327	926 km ²
YEŞİLYURT	11.556	207 km ²
ZİLE	63.201	1.511 km ²
Toplam	617.802	

Kaynak: YerelNET (2012), <http://tokat.yerelnet.org.tr/>

Toplumun en önemli bileşenlerinden birini de demografik yapı oluşturur. Bu nedenle Tokat'ın sosyal yapısını daha iyi anlayabilmek için demografik yapısının da iyi tahlil edilmesi gerekir. Bu bağlamda öncelikli olarak nüfus büyüklüğüne bir göz atmak gerekir. Tablo 2'de de görüldüğü gibi, 2010 yılı verilerine göre ilin toplam nüfusu 617.802 kişidir. 1923 yılında Erbaa, Niksar, Reşadiye ve Zile ilçelerinin bağlanmasıyla il olan Tokat'ın merkez ilçe ile birlikte toplam 12 ilçesi, 65 bede ve 609 köyü vardır (Tokat Valiliği, 2012). Yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi Zile'dir. Tablo 1'de ayrıntısı verildiği gibi Zile'nin yüzölçümü 1.511 km²'dir. Zile'yi 1.481 km²'lik yüzölçümü ile Reşadiye ve 1.111 km² ile Erbaa izler.

Kırsal ve kentsel alanlar birlikte değerlendirildiğinde nüfusça en büyük ilçenin Erbaa olduğu görülür. 2010 yılı verilerinde göre Erbaa'nın toplam demografik büyüklüğü 95.815 kişidir. İlçe merkezi esas alındığında ise nüfus bakımından ise en büyük ilçenin 64.139 kişi ile Turhal olduğu görülür (Tablo 2). Toplam nüfus bakımından Erbaa, 2011 yılında da Tokat'ın en büyük ilçesi olma hüviyetini kaybetmez. İlçe merkezi nüfusu bakımından ise Turhal, Erbaa'nın önünde yer alır. Ne var ki Tokat ilinin demografik yapısındaki bu değişim trendi devam edeceği sayıtlısı kabul edilirse, kısa vadeli bir demografik projeksiyonla birkaç yıl içinde ilçe merkezi nüfusu büyüklüğü bakımından da Erbaa'nın, Tokat'ın en büyük ilçesi konumuna ulaşacağı regresyonu yapılabilir.

Tablo 2: Tokat İlçeleri il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu - 2010

Tokat	İl/ilçe merkezi			Belde/Köy			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	136.595	72.562	64.033	51.578	25.657	25.921	188.173	98.219	89.954
Almus	4.820	2.450	2.370	23.194	11.578	11.616	28.014	14.028	13.986
Artova	3.086	1.585	1.501	6.936	3.429	3.507	10.022	5.014	5.008
Başçiftlik	3.583	1.745	1.838	3.017	1.519	1.498	6.600	3.264	3.336
Erbaa	59.901	29.517	30.384	35.914	17.421	18.493	95.815	46.938	48.877
Niksar	33.490	16.537	16.953	30.605	15.042	15.563	64.095	31.579	32.516
Pazar	4.975	2.452	2.523	10.073	5.015	5.058	15.048	7.467	7.581
Reşadiye	8.673	4.394	4.279	31.207	15.527	15.680	39.880	19.921	19.959
Sulusaray	3.408	1.736	1.672	5.663	2.749	2.914	9.071	4.485	4.586
Turhal	64.139	31.319	32.820	22.188	11.040	11.148	86.327	42.359	43.968
Yeşilyurt	5.557	2.715	2.842	5.999	3.019	2.980	11.556	5.734	5.822
Zile	35.717	17.531	18.186	27.484	13.654	13.830	63.201	31.185	32.016
Toplam	363.944	184.543	179.401	253.858	125.650	128.208	617.802	310.193	307.609

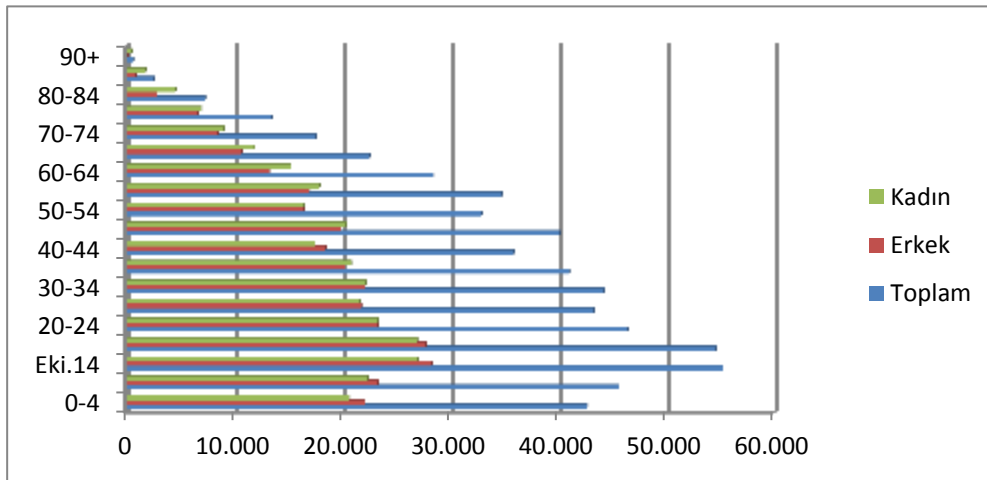
Kaynak: TÜİK (2011) 2010 ADNKS verileri

Tablo 3: Tokat İlçeleri il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu - 2011

Tokat	il/ilçe merkezi			Belde/Köy			Toplam		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Merkez	132.300	66.857	65.443	50.071	24.938	25.133	182.371	91.795	90.576
Almus	4.773	2.436	2.337	23.216	11.646	11.570	27.989	14.082	13.907
Artova	3.117	1.609	1.508	6.688	3.316	3.372	9.805	4.925	4.880
Başçiftlik	3.283	1.598	1.685	3.007	1.539	1.468	6.290	3.137	3.153
Erbaa	60.546	29.913	30.633	36.819	17.990	18.829	97.365	47.903	49.462
Niksar	33.090	16.494	16.596	29.701	14.671	15.030	62.791	31.165	31.626
Pazar	4.953	2.442	2.511	9.995	4.968	5.027	14.948	7.410	7.538
Reşadiye	8.730	4.330	4.400	30.727	15.319	15.408	39.457	19.649	19.808
Sulusaray	3.409	1.727	1.682	5.505	2.693	2.812	8.914	4.420	4.494
Turhal	63.987	31.313	32.674	21.404	10.615	10.789	85.391	41.928	43.463
Yeşilyurt	5.354	2.641	2.713	6.005	3.007	2.998	11.359	5.648	5.711
Zile	35.330	17.322	18.008	26.289	13.065	13.224	61.619	30.387	31.232
Toplam	358.872	178.682	180.190	249.427	123.767	125.660	608.299	302.449	305.850

Kaynak: TÜİK (2012), 2011 yılı ADNKS verileri

En güncel demografik veriler niteliğindeki TÜİK (2012) ADNKS verilerine göre ise Tokat ilinin 2011 yılı nüfusu 608.299 kişidir (Tablo 3). Bu nüfusun yüzde 59'u kentsel mekânlar olarak kabul edilebilecek il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Geriye kalan yüzde 41'i ise kırsal alanlar olarak kabul edilen belde ve köylerde yaşamaktadır. Nüfus cinsiyet değişkeni temelinde incelendiğinde Grafik 1'de de görüldüğü gibi, toplam il nüfusunun yüzde 49,7'sini erkekler ve yüzde 50,3'ünü de kadınların oluşturduğu görülür. Tokat kent merkezinin 2011 yılı nüfusu 132.300 kişidir. Merkeze bağlı kırsal alanlar da hesaba katıldığında, merkez ilçenin 182.371'i bulur.

Grafik 1: Tokat'ın Nüfus Piramidi (2011 Yılı)

Kaynak: TÜİK (2012) <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

Bir yıllık bir süre içerisinde demografik yapıda meydana gelen değişimi anlamak amacıyla, 2011 ve 2010 yılı nüfusu karşılaştırıldığında önemli bir sonuçla karşılaşılır. Bu kadar kısa bir süre zarfında bile ilin nüfusunun yaklaşık yüzde 1,34 oranında azaldığı görülür. Bu değişim yerleşim birimi değişkeni temelinde incelendiğinde de benzer bulgularla karşılaşılır. İncelenen bir yıllık süre içinde kentsel alanlarda nüfusun yaklaşık yüzde 1,4 oranında azaldığı görülür. Tokat ili genel nüfusunda, 1965 yılından günümüze yaşanan değişimin ayrıntıları Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4: Tokat İli Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Tokat İli Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi			
Yıl	Toplam	Şehir	Köy
2011	608.299	358.872	249.427
2010	617.802	363.944	253.858
2009	624.439	356.246	268.193
2008	617.158	346.058	271.100
2007	620.722	350.914	269.808
2000	828.027	401.762	426.265
1990	719.251	308.304	410.947
1985	679.071	246.126	432.945
1980	624.508	200.231	424.277
1975	599.166	175.446	423.720
1970	540.855	146.623	394.232
1965	495.352	123.403	371.949

Kaynak: YerelNET (2012), <http://tokat.yerelnet.org.tr/> ve TÜİK (2012) <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>

Konunun biraz daha detayına inilip, tümdengelimci bir yaklaşımla yalnızca kent merkezi ele alındığında da nüfusta kanayan yaranın devam ettiği görülür. Bir yıl içinde kent merkezinin nüfusunun yüzde 3,14 gibi yüksek bir oranda düşüş gösterdiği gerçeği ile karşılaşılır. Bu bulgular birleştirilip birlikte değerlendirildiğinde Tokat ilinin net göç veren bir kent konumunda olduğu gerçeği ortaya çıkar. Daha net bir ifadeyle sadece ilin kırsalından değil, kentsel alanlardan da il dışına doğru bir göçün yaşanmaya devam ettiği anlaşılır. Kent merkezinden dışa doğru yaşanan göçün, kırsalın verdiği göçe oranla daha yüksek oluşu da oldukça dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmelidir.

Tokat ili nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımının incelendiğinde: Tablo 5'te de görüldüğü gibi ilin demografik yapısı içinde, 10 yıllık dilimler esas alındığında, en büyük oranı 10-19 yaş grubundan bireyler oluşturur. Bir başka anlatımla 1990'lı yılların başından 2000'li yılların başına kadar geçen süreçte, ilde doğum oranlarının daha yüksek olduğu ve doğum oranlarına bağlı olarak da nüfusun

yüksek düzeylerde seyrettiğinin bir delili olarak kabul edilebilir. Verilerde dikkat çeken bir başka ayrıntı da, 30 yaş altı nüfusta erkeklerin kısmi de olsa kadın nüfustan fazla olduğu gerçeğidir.

Tablo 5: Tokat'ın Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2011 Yılı)

Yaş grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-4	42.612	22.038	20.574
05-09	45.558	23.287	22.271
10-14	55.191	28.231	26.960
15-19	54.567	27.685	26.882
20-24	46.407	23.219	23.188
25-29	43.267	21.697	21.570
30-34	44.214	22.046	22.168
35-39	40.961	20.193	20.768
40-44	35.816	18.416	17.400
45-49	40.092	19.807	20.285
50-54	32.841	16.439	16.402
55-59	34.686	16.871	17.815
60-64	28.352	13.176	15.176
65-69	22.500	10.671	11.829
70-74	17.461	8.430	9.031
75-79	13.419	6.548	6.871
80-84	7.259	2.774	4.485
85-89	2.508	791	1.717
90+	588	130	458
Toplam	608.299	302.449	305.850

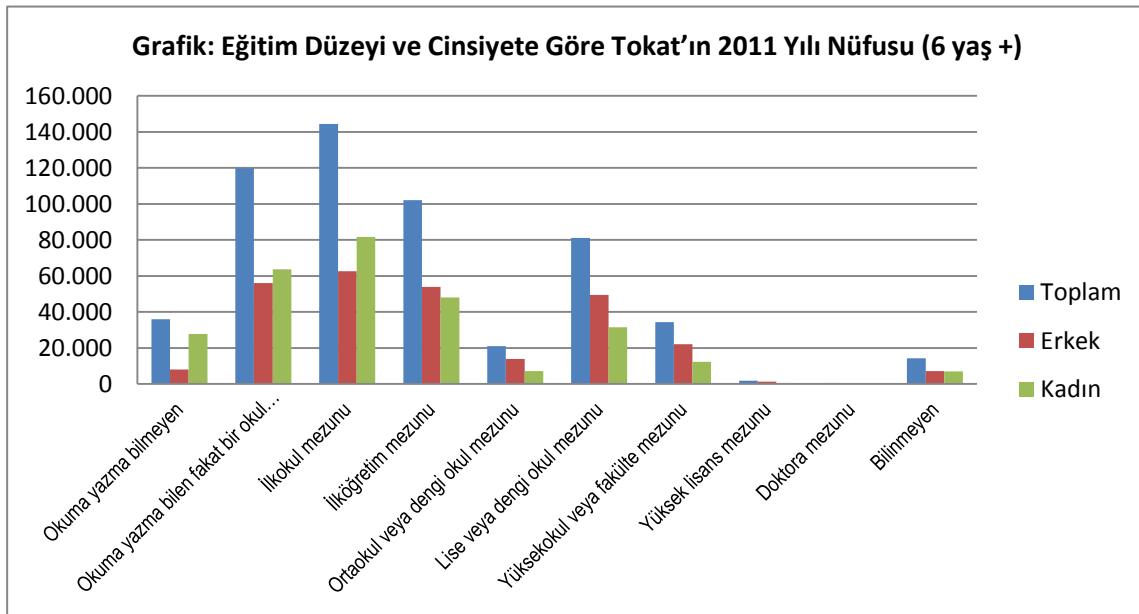
Kaynak: TÜİK (2012) 2011 yılı ADNKS verileri

İlin demografik yapısı, eğitim değişkeni esas alınarak incelendiğinde de çok çarpıcı bulgularla karşılaşılır. Tablo 6 ve Grafik 2'de de görüldüğü gibi, dezavantajlı eğitim gruplarında eğitim gruplarından durum kadının aleyhinedir. Buna karşın avantajlı eğitim gruplarında ise durumun erkekler lehine olduğu açık bir şekilde ortadadır. Daha net bir anlatımla, il genelinde okuma yazma bilmeyenlerin yüzde 77,58'inin kadınlar oluşturmaktadır. Okur-yazar fakat bir okul bitirmemiş nüfus içinde de kadınların oranı yüzde 54,86'yı aşar. Yalnızca ilkökul eğitimi almış olanlar incelendiğinde de farklı bir manzara ile karşılaşılmaz: İl genelinde toplam 144.358 kişi olan yalnızca ilkökoldan mezun olmuş bireylerin 81.735'i kadın buna karşın 56.128'i erkektir. Daha net bir anlatımla ilkökul eğitiminden başka eğitim görme imkânı bulamamış olan bireylerin yüzde 56,62'si kadındır.

Tablo 6: Eğitim Düzeyi ve Cinsiyete Göre Tokat'ın 2011 Yılı Nüfusu (6 yaş +)

Bitirilen eğitim düzeyi	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	35.874	8.043	27.831
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	119.906	56.128	63.778
İlkokul mezunu	144.358	62.623	81.735
İlköğretim mezunu	102.057	53.973	48.084
Ortaokul veya dengi okul mezunu	21.070	13.950	7.120
Lise veya dengi okul mezunu	81.101	49.563	31.538
Yüksek okul veya fakülte mezunu	34.333	22.021	12.312
Yüksek lisans mezunu	1.827	1.208	619
Doktora mezunu	621	426	195
Bilinmeyen	14.226	7.192	7.034
Toplam	555.373	275.127	280.246

Kaynak: TÜİK (2012) 2011 yılı ADNKS verileri

Grafik 2: Eğitim ve Cinsiyet'e Göre Tokat'ın Nüfus (2011 Yılı)

Kaynak: TÜİK (2012) 2011 yılı ADNKS verileri

Öte yandan avantajlı sayılabilecek eğitim kategorilerinde ise erkeklerin bariz bir üstünlüğü göze çarpar. İl genelinde lise ve dengi okul mezunlarının yüzde 61,11'ini erkekler oluşturur. Üniversite mezunları arasında erkeklerin oranı neredeyse üçte ikiyi bulur. Bir diğer anlatımla Tokat ilindeki üniversite mezunları arasında erkeklerin oranı yüzde 64,14'ü bulur. Lisansüstü eğitim gören bireyler arasında da bu cinsiyet ayrımı açıkça görülür. Nüfus içinde yüksek lisans yapmış olan bireylerin yüzde 66,12'sini erkekler teşkil eder. Akademik eğitimin son basamağı olan doktora yapmış

bireylerin arasında erkeklerin oranı ise yüzde 68,6'ya yükselir. Bütün bu bulgular aslında sadece Tokat iline özgü olmayan, kanayan bir yaramızı açıkça gözler önüne serer.

Bir başka ifadeyle toplumumuzda eğitim düzeyi arttıkça, kadınların eğitim görme imkânlarından aldığı payda ciddi bir azalma gözlemlenmektedir. Daha net bir anlatımla, daha yüksek eğitim fırsatı yakalama bakımından Tokat ili genelinde, kadınlarla kıyaslandığında erkekler daha ayrıcalıklı ve avantajlı durumdadırlar. Anadolu'nun neredeyse tamamında kadınlar, erkeklere oranla daha dezavantajlı durumdadır. Yılların kronikleşmiş bir meselesi olan bu sorunun çözümüne yönelik olumlu sinyaller alınsa da, çözüm yolunda özlenen gelişmelerin sağlanması bakımından toplum olarak daha epey bir kat edeceğimiz yol var gibi görünmektedir.

Dünden bugüne Tokat'ta siyasi katılım

Yerel seçimler demokrasinin, yerel yönetimler de demokratik hayatın da vazgeçilmez bileşenlerindedir. Batı toplumlarında yerel yönetimler, kapitalist devletin bileşenleri olarak toplum hayatında var olmaya başlamıştır (Güler, 2006). Türkiye'de yerel yönetimlerin toplumsal yapı içindeki yeri anayasa ve yasalarla belirlenmiştir. Bu husus 1961 ve 1982 anayasalarında da teyit ve tespit edilmiştir. 1961 Anayasası'nın 112. maddesinde ve 1982 Anayasası'nın 123. maddesinde, yönetimin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı açıkça belirtilir. 5393 sayılı Belediye Yasası'nın 3. maddesinde de belediye, "belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi" şeklinde tanımlanır (Keleş 2006: 219-220). Seçimlere katılarak oylarını kullanan seçmenler yalnızca siyasal yapıyı şekillendirmede aktif rol oynamakla kalmayıp, erkin siyasi partiler arasında dağılımını ve yerel siyasi elitleri (Arslan, 2011-a; Arslan, 2011-b; Arslan, 2011-c) de belirlemektedirler. Yerel seçimlerle ise yerel siyasi yapı şekillendirilmekte ve yerel siyasi elitler seçilmektedir (Arslan, 2012-b).

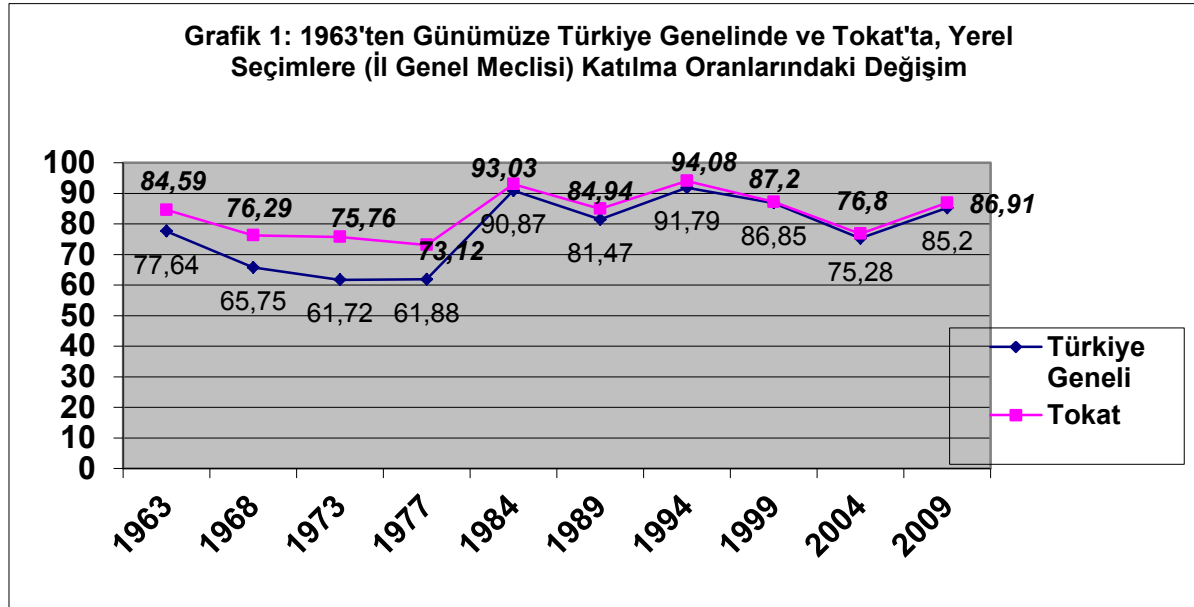
Bu bağlamda seçimlere ilgi ve katılım hayati önem arz etmektedir. Yurttaşların kolektif karar alma sürecine katılımı seçimlerle sınırlı olmasa (Sarıbay, 2008: 112) da, bireylerin seçimlere katılımı, demokratik yapının inşası ve devamında hayati önem arz eder. Bireylerin siyasete olan ilgisi her zaman ve her toplumda aynı düzeyde olmayabilmektedir. Seçimlere katılım toplumdan topluma farklılık gösterebilmektedir. Hatta bu ilgi toplumun farklı kesimlerinde farklı oranlarda tezahür edebilmektedir. Hatta dünya, toplum ve yereldeki faktörlere bağlı olarak aynı toplumda ya da aynı seçim bölgesinde zaman içinde seçimlere katılım hususunda ciddi farklılıklar ortaya çıkabilmektedir.

Dünya genelinden verilebilecek bazı örnekler bu savı destekler doğrultudadır: Gürcistan'da Ocak 2004 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde katılım yüzde 83 olarak gerçekleşirken (Jones, 2005), Latin Dominik Cumhuriyeti 2004 başkanlık seçimlerinde bu oran yüzde 72,8 olmuştur (Sagas, 2005). Endonezya'da, 2004 seçimlerinde yüzde 84 (Thalang, 2005); 2003 Guatemala başkanlık seçimlerinin ilk turunda yüzde 57,9, ikinci turunda yüzde 46.78 (Azpuru, 2005); Kamboçya 2003 parlamento seçimlerinde yüzde 81,5 (Schaap, 2005); İsviçre 2003 Ulusal Konsey seçimlerinde yüzde 44,5 (Dardanelli, 2005); Slovakya 2003 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ilk turunda yüzde 47,9 ve ikinci turunda yüzde 43,5 (Rybar, 2005); İngiltere'de 1975 yılından bugüne yapılan yerel seçimler de katılım yüzde 36 ile yüzde 49 (Rallings, 2005) arasında gerçekleşmiştir.

Tablo 1: 1963'ten Günümüze Yerel Seçimlere (İl Genel Meclisi) Katılım Oranları

	Seçimlere Katılım Oranı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
2009 Yerel Seçimleri	85,2	86.91
2004 Yerel Seçimleri	75.28	76.8
1999 Yerel Seçimleri	86.85	87.20
1994 Yerel Seçimleri	91.79	94.08
1989 Yerel Seçimleri	81.47	84.94
1984 Yerel Seçimleri	90.87	93.03
1977 Yerel Seçimleri	61.88	73.12
1973 Yerel Seçimleri	61.72	75.76
1968 Yerel Seçimleri	65.75	76.29
1963 Yerel Seçimleri	77.64	84.59
Ortalama Katılım Oranı	77.85	83.23

Seçilen dönem baz alınarak Türkiye geneli ve Tokat ili özelinde, yerel seçimlere katılım oranı incelendiğinde de oldukça önemli bulgularla karşılaşılır. Tablo 1 ve Grafik 1'de de açıkça sergilendiği üzere, incelenen dönemin ilk yerel seçimlerinde, il genel meclisi seçimlerine Türkiye genelinde seçmen katılımı yüzde 77'nin biraz üzerinde olmuştur. Buna karşın Tokat ili özelinden seçimlere ilgi Türkiye ortalamasının oldukça üzerindedir. Bu durum incelenen yaklaşık yarım asırlık süreç boyunca da devam ede gelmiştir. Tablo 1'de de görüldüğü gibi araştırma kapsamında incelenen 10 dönemin tamamında Tokat ilinde seçimlere katılımı, Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Bu bulgular, Tokat halkının siyaset olan ilgisini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Kaynak: Araştırmacının 2007–2012 Yıllarında, Mersin İline Yönelik Gerçekleştirdiği Projelerdeki Veriler Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Grafik 1'de de görüldüğü gibi 1963 seçimlerini takip eden üç seçim boyunca Tokat ili genelinde seçimlere olan ilgi de azalma dikkat çeker. 12 Eylül 1980 Darbesi sonrasında yapılan ilk yerel seçimler olma hüviyeti taşıyan 1984 yerel seçimlerinde ise, seçimlere katılım oranında ciddi bir sıçrama gözlemlenir. Daha net bir ifadeyle Tokat ili genelinde 1984 yerel seçimlerinde, 1977 yerel seçimleri ile kıyaslandığında yaklaşık yüzde 27'lik bir artış gerçekleşmiştir. Hem Tokat ilinde ve hem de Türkiye genelinde seçimlere en yüksek katılım 1994 yerel seçimlerinde gerçekleşmiştir. Tokat'ta seçimlere en düşük ilgi ise 1977 yerel seçimlerinde ve yüzde 73,12 oranında gerçekleşmiştir. Tokat ilinde hemen her dönemde siyasi katılım Türkiye geneline paralel fakat hemen her dönem Türkiye genelinin az ya da çok üzerinde olmuştur

1963 yılı yerel seçim sonuçları

Daha önce de vurgulandığı gibi seçimler, özellikle de yerel seçimler demokrasinin vazgeçilmez unsurlarındandır. Yerel siyasi erk bu seçimlerle şekillenir. Bu realiteden hareketle hem Tokat kentinin ve hem de Tokat ilinin siyasi yapısındaki farklılaşma ve değişime ışık tutmayı amaçlayan bu çalışmada da, yerel seçim sonuçları temel alındı. Araştırmanın başlangıç dönemi olarak da 1963 yılı seçildi. Bu tercihte, 1963 yerel seçimlerinin Türkiye'nin yerel idari ve siyasi yapısının şekillenmesinde nirengi noktası olma özelliği taşıyor olması belirleyici rol oynadı. Zira 27 Mayıs 1960 İhtilalı ve sonrasında hazırlanıp, 1961 yılında yürürlüğe konan yeni anayasa, Türkiye'nin siyasi ve toplumsal hayatında köklü değişikliklere zemin hazırladı.

Tablo 1: 1963 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1963	Sağ Partiler Toplamı	561	53.68
	Sol Partiler Toplamı	337	32.25
	Diğerleri	147	14.07
Toplam		1045	100

Tablo 2: 1963 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1. AP	500
2. CHP	337
3. BAGIMSIZ	139
4. YTP	55
5. CKMP	8
6. MP	6
TOPLAM	1045

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1963&bbb=960#baskan

1961 Anayasası'nın başlattığı sürecin ürünü olan 1963 yerel seçim, 17 Kasım 1963 tarihinde gerçekleştirildi. Bu seçimlerde, Türkiye genelinde, AP, CHP, CKMP, MP, TIP ve YTP'nin iktidar mücadelesi vermiştir (Arslan, 2012: 926). Seçimlerin Türkiye genelindeki galibi, ihtilal sonrası dönemde kapatılan Demokrat Parti'nin oylarına talip olan Adalet Partisi olmuştur (Tablo 1). Hem gerçekleştirildiği toplumsal ve siyasal atmosfer ve hem de sonuçları bakımından bu yerel seçimler, Türk siyasi hayatında, genel seçim havası estirmiştir. Öyle ki, seçim sonuçları, merkezi hükümetin istifaya etmesine yol açmıştır (Akbulut, 2006-a).

Tablo 3: 1963 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
AP	45.48	27.92
CHP	36.22	38.92
CKMP	3.06	-
MP	3.09	-
TIP	0.40	-

YTP	6.51	23.64
BAGIMSIZ	5.24	9.52
DİĞER	0.00	-
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1963&bbb=960#baskan

Oyların siyasi yelpazeye dağılımı bakımından da Türkiye genelinde seçimlerin galibi sağ partiler olmuştur. Tablo 2 ve 3'te de görüldüğü gibi, Türkiye genelinde belediye başkanlıklarının yüzde 53.68'ini, oyların yüze 51.67'sini alan sağ partiler çıkarmıştır. Daha net bir ifadeyle sağ kanattaki partiler, ülke genelindeki toplam 1045 belediye başkanlığının 561'ini kazanmıştır. Tablo 3'te de görüldüğü gibi kazanılan belediye başkanlığı sayısı bakımından partiler bazında liderlik de Adalet Partisi (AP)'ndedir.

Tablo 4: 1963 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (İl Genel Meclisi)
AP	58.31	27.92
CHP	38.45	38.92
YTP	-	23.64
BAGIMSIZ	3.24	9.52

1963 yerel seçimleri Tokat özelinde de çarpıcı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlardan ilk bakışta dikkat çeken seçimlere siyasi ilginin kent merkezinde, kırsaldan daha düşük olduğudur. İl genelinde il genel meclisi seçimlerine katılım yüzde 84.59 olarak gerçekleşirken, kentin belediye başkanlığı seçimlerine katılım yüzde 77.63'te kalmıştır. İl genelinde gerçekleşen il genel meclisi seçimlerinin galibi aldığı yüzde 38,92 oy oranı ile sol kanattan CHP'dir (Tablo 4). Buna karşın kenti galibi ve belediye başkanını çıkaran parti, yüzde 58'den fazla oy alan Adalet Partisi olmuştur (Tablo 4). Daha net bir anlatımla bu seçimlerde Tokat kenti belediye başkanlığını AP'nin adayı Mesrur Genç kazanmıştır.

Tablo 5: 1963 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1963	Sağ Partiler Toplamı	51,56	58.31
	Sol Partiler Toplamı	38.92	38.45
	Diğerleri	9.52	3.24
Toplam		100	100

Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Bu tablo ilk bakışta Tokat ili geneli ile Tokat kent merkezinde neredeyse taban tabana zıt bir siyasi yapılanmanın olduğu gibi bir izlenim yaratsa da, tezahüre aldanmamak gerekir. Durum oyların siyasi yelpazeye dağılımı incelendiğinde daha bir netlik kazanır. Tablo 5 dikkatlice incelendiğinde hem kent merkezinde ve hem de Tokat ili genelinde sağ siyaset anlayışının tokat'ın siyasi hayatında belirgin olduğu görülür.

1968 yılı yerel seçim sonuçları

2 Haziran 1968'de yapılan yerel seçimlere Türkiye genelinde seçmen ilgisi bir önceki seçimlere oranla oldukça düşük olmuştur. İl genel meclisi seçimlerinde Türkiye genelinde katılım yüzde 65.75 olarak gerçekleşmiştir. Seçimlere Adalet Partisi (AP), Birlik Partisi (BP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP), Güven Partisi (GP), Millet Partisi (MP), Türkiye İşçi Partisi (TİP), Yeni Türkiye Partisi (YTP) ve Bağımsız adaylar katıldı. Seçim sürecinde parti içi demokrasi tartışmalarının sıkça yapıldığı bu seçimlerde özellikle bağımsız adayların başarısı dikkat çekicidir (Akbulut, 2006-b).

Tablo 1: 1968 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler		Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1.	 AP	681
2.	 CHP	289
3.	 BAGIMSIZ	230
4.	GP	24
5.	 MP	12
6.	 YTP	9
7.	CKMP	6
8.	TIP	1
TOPLAM		1252

Kaynak: YerelNET (2012),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1968

Tablo 1'de de görüldüğü gibi bu seçimlerin partiler bazında Türkiye genelindeki mutlak galibi Adalet Partisi'dir. Ülke genelindeki 1252 belediye başkanlığının yarısından fazlasını tek başına AP kazanmıştır. Çoğunluğu AP tabanına oynayan bağımsızların kazandığı belediye başkanlığı sayısı da hiç de azımsanacak türden değildir. Bir önceki seçimlerde ülke genelinde toplam 1045 belediye başkanlığının 337'sini kazanan CHP ise bu seçimlerde ciddi bir gerileme yaşamıştır.

Tablo 2: 1968 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1968	Sağ Partiler Toplamı	702	56.07
	Sol Partiler Toplamı	290	23.16
	Diğerleri	260	20.77
Toplam		1252	100

Tablo 3: 1968 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
AP	49.06	40.62
BP	1.64	16.22
CHP	27.90	26.33
CKMP	1.00	-
GP	6.62	9.43
MP	3.50	0.43
TIP	2.72	0.27
YTP	0.72	-
BAGIMSIZ	6.83	6.71
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1968&bbb=2396#baskan

Türkiye'nin siyasi yapısı, oyların siyasi yelpazeye dağılımı temel alınarak incelendiğinde ise, bir önceki seçimlerde olduğu gibi üstünlük sağ kanattadır. Tablo 2'de de görüldüğü gibi sağ kanat, bir önceki seçimlere nispeten oylarını bir ölçüde arttırarak ülke siyasi hayatındaki belirleyici olma konumunu korumuştur. Hatta bağımsız adayların önemli bir bölümünün de AP kökenli sağ siyaset geleneğinin takipçisi adaylar olduğu dikkate alındığında, ülkenin yerel siyasetinde, sağ siyaset geleneğinin mutlak belirleyici konuma geldiği kolaylıkla söylenebilir.

Öte yandan Tokat ili genelinde de 1968 yerel seçimlerinde üstünlük AP'nindir. Bununla birlikte AP'nin Tokat ilindeki başarısı, Türkiye genelindeki kadar görkemli olmamıştır. Tablo 3'te de görüldüğü gibi, AP Tokat'ta, Türkiye geneli ile kıyaslandığında yaklaşık 17 civarında daha düşük oy almıştır. Bu durumda en belirleyici faktör ise Birlik Partisi'nin halk desteğinin Tokat ili genelinde yüzde 16'yı aşmasıdır. CHP ise bir önceki seçimlerde Tokat ili genelinde yüzde 39'a yaklaşan seçmen

desteğinde büyük bir kayıp yaşamıştır. Bir başka ifadeyle CHP'nin 1968 seçimlerinde Tokat ili genelindeki kaybı yüzde 31'i aşmıştır.

Tablo 4: 1968 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
AP	61.47	40.62
BP	3.92	16.22
CHP	34.61	26.33
GP	-	9.43
MP	-	0.43
TIP	-	0.27
BAGIMSIZ	-	6.71

Belediye başkanlığı seçimlerinin de Tokat kent merkezindeki galibi AP'dir. AP kent merkezinde, il genelinde aldığı oyların neredeyse yüzde 50 daha fazlasını almıştır. Tablo 4'te de görüldüğü gibi CHP'nin de kent merkezindeki seçmen desteği, il genelindekinden daha fazladır. Bununla birlikte CHP adayının oy oranı, Tokat belediye başkanlığını kazanan AP adayı Hakkı ALBAYRAKOĞLU önüne geçmeye yetmemiştir.

Tablo 5: 1968 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1968	Sağ Partiler Toplamı	41,04	61.47
	Sol Partiler Toplamı	26.6	34.61
	Diğerleri	32,36	3.92
Toplam		100	100

Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

İl genelindeki siyasi ilginin Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde gerçekleştiği 1968 seçimlerinde, oyların siyasi yelpazeye dağılımı bakımından da üstünlük sağ kanattadır. Bununla birlikte sağ siyaset anlayışının kentnin siyasi yapısındaki dominant pozisyonu, il genelinde kıyasla daha belirgindir (Tablo 5). Birlik Partisi, Güven Partisi ve Bağımsızların il genelindeki toplam gücü ise CHP'nin kent merkezindeki gücünden yaklaşık yüzde 20 daha fazladır.

1973 yılı yerel seçim sonuçları

12 Mart askeri muhtırasından sonra yapılan ilk seçimler olması hasebiyle ayrı önem taşıyan 1973 yerel seçimleri 9 Aralık 1973'te yapılmıştır. Türkiye genelinde olduğu gibi Tokat ilinde seçimlere vatandaşların ilgisi oldukça düşük olmuştur. Öyle ki Türkiye genelinde seçimlere katılım oranı, yerel

seçimler bazında tarihi dip seviyesini görerek yüzde 61,72 olarak gerçekleşmiştir. Tokat'ta en düşük ikinci katılım oranı gerçekleşmiş ve ilgi yüzde 75,76 civarında olmuştur. Tokat ilinde seçimlere katılım geçmiş yıllara ve sonraki yıllara kıyasla düşük olsa da, Türkiye genelindeki katılımdan yüzde 22,7 oranında daha fazla olması dikkate değer bir durumdur.

Tablo 1: 1973 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
AP	32.32	20.10
CGP	2.90	4.54
CHP	37.09	35.59
DP	10.75	8.85
MHP	1.33	2.95
MP	0.09	-
MSP	6.20	9.19
TBP	0.41	2.24
BAGIMSIZ	8.91	16.54
TOPLAM	100	100

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1973

Hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat ilinde CHP'nin seçmen desteğinde önemli bir yükselişin gözlemlendiği bu seçimlerin, genel oy dağılımı bakımından galibi CHP'dir (Tablo 1). CHP (Kili, 1976) 1973 yerel seçimlerinde yerel siyasi yapıdaki gücünü, yaklaşık 10 puan civarında arttırmayı başarmıştır. Bu yükselişte, toplumsal faktörlerin yanı sıra dünyada ağırlığını hissettiren sol siyasi hareketlerin etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 1: 1973 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1. AP	619
2. CHP	551
3. BAGIMSIZ	293
4. DP	104
5. CGP	36
6. MSP	32
7. MHP	5
8. DİGER	4
TOPLAM	1644

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1973

Konu kazanılan belediye başkanlığı sayısı bakımından incelendiğinde ise daha farklı bir görünüm ile karşılaşılır. Tablo 2'de de görüldüğü gibi Türkiye genelinde toplam 1644 belediye başkanlığının 619'unu AP kazanmıştır. CHP'nin kazandığı belediye başkanlığı ise 551'de kalmıştır. 1973 yılı yerel seçimleri, ismi Erbakan ile özdeşleşmiş MSP'nin ve adı Türkeş ile birlikte anılan MHP'nin de ülkenin siyaset sahnesinde varlık göstermeye başladığı yıllar olması bakımından oldukça önemlidir.

Tablo 3: 1973 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1973	Sağ Partiler Toplamı	760	46.23
	Sol Partiler Toplamı	551	33.52
	Diğerleri	333	20.25
Toplam		1644	100

Oyların siyasi yelpazeye dağılımı araştırıldığında ise bu seçimlerin galibinin, daha önceki iki yerel seçimde olduğu gibi, yine sağ siyaset anlayışı olduğu görülür. Tablo 3'te de görüldüğü gibi sağ partiler, 1973 yerel seçimlerinde toplam 760 belediye başkanlığı kazanarak, ülkenin yerel siyasi yapısında belirleyici olma özelliğini sürdürmüştür. Bununla birlikte sağın, bir önceki yerel seçimlerde ülke genelinde yüzde 55'i aşan temsil gücü bu seçimlerde yüzde 46'lara gerilemiştir.

Tablo 4: 1973 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
AP	13.07	20.10
CGP	-	4.54
CHP	34.24	35.59
DP	3.23	8.85
MHP	-	2.95
MSP	49.46	9.19
TBP	-	2.24
BAGIMSIZ	-	16.54

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1973&bbb=3146#baskan

1973 yerel seçimlerinde Tokat'ta ise çok daha dikkat çekici bulgularla karşılaşılır. Bu seçimlerde, özellikle kent merkezi ile ilin siyasi yapısı arasında ciddi bir farklılaşma gözlemlenir. Tablo 4'te de

görüldüğü gibi, Tokat ili genelinde üstünlük yüzde 35.59 oranında bir seçmen desteği elde etmeyi başaran CHP'nindir. Buna karşın Tokat kent merkezinde ise Muhafazakâr sağ siyaset anlayışının öncüsü Erbakan ve siyasi partisi MSP tarihi bir başarıya imza atmıştır. Daha net bir ifadeyle katılımın yüzde 59.57 civarında gerçekleştiği 1973 seçimlerinde kent merkezinde belediye başkanlığını, Tokat halkının yarısının desteğini almayı başaran MSP adayı Mesrur GÜRGENÇ kazanmıştır.

Tablo 5: 1973 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1973	Sağ Partiler Toplamı	41,09	65,76
	Sol Partiler Toplamı	35,59	34,24
	Diğerleri	23,32	0
Toplam		100	100

Kaynak: *Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.*

Tablo 5'teki bulgular ise Tokat'ın siyasi yapısındaki kent bazında ve il bazında meydana gelen farklılaşmayı daha etkili bir şekilde gözler önüne serer. Sol partilerin ilde ve kentteki toplam temsil gücü aşağı yukarı aynı seviyelerdedir. Buna karşın kanadın il genelindeki siyasi gücünü büyük ölçüde bağımsız adaylar ve CGP zayıflatmıştır. Sağ kanadın Tokat ilinin siyasi yapısındaki toplam gücü bir önceki seçimlerle kıyaslandığında, aşağı yukarı aynı düzeylerde seyretmiştir. Tokat kent merkezinde ise sağ cemahta küçük de olsa, yok sayılamayacak bir artış gözlemlenir. Bu artışın en büyük müsebbibi ise MSP'nin tarihi sayılması gereken başarısıdır.

1977 yılı yerel seçim sonuçları

On bir siyasi partinin yerelde siyasal iktidarı elde etme mücadelesi verdiği 1977 yerel seçimleri, 11 Aralık 1977 tarihinde yapılmıştır. Seçimler, ülkeyi 12 Eylül Askeri Müdahalesi'ne götüren kaos ve karmaşa ortamında gerçekleşmiştir. Bu seçimlere halkın ilgisi son derece düşük olmuştur. Katılım hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat ilinde tarihi dip seviyelerinde gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde seçimlere katılım yüzde 61,88 civarında gerçekleşirken, Tokat ilinde yüzde 73,12 olmuştur. Seçimlere katılım, Tokat açısından tarihin en düşük yerel seçim katılımı olsa da, Türkiye ortalamasının yine oldukça üzerindedir.

Oyların partilere dağılımı bakımından siyasi yapının şekillenışı incelendiğinde, hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat ilinde CHP'nin bariz üstünlüğü görülür. 1973 yerel seçimlerinde yaklaşık yüzde 37'lik oy oranı ile Türkiye'nin siyasi yapısına damgasını vuran CHP (Kili, 1976), çıkışını bu seçimlerde de sürdürür ve 1977 yerel seçimlerinde bir daha hayal bile edemeyeceği tarihi bir başarıya imza atar. Yerelde aldığı yüzde 41,73'lük seçmen desteği, CHP'nin yüzde 40'ları zorladığı son seçim başarısı

olmuştur da denilebilir. Bu başarı da küresel ve toplumsal şartların yanı sıra Ecevit'in siyasi kimliği de önemli rol oynamıştır.

Tablo 1: 1977 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
AP	37.10	32.21
CGP	0.63	1.89
CHP	41.73	36.65
DP	1.00	0.93
MHP	6.62	9.50
MSP	6.91	10.83
SDP	0.03	-
TBP	0.23	-
TIP	0.51	
TSIP	0.23	1.03
BAGIMSIZ	5.00	6.96
DİĞER	0.00	-

Kaynak: YerelNET (2012),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1977

Tablo 2: 1977 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1. CHP	714
2. AP	699
3. BAGIMSIZ	200
4. MHP	55
5. MSP	48
6. CGP	8
7. DP	5
8. TBP	1
TOPLAM	1730

Kaynak: YerelNET (2012),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1977

Yerel siyasi iktidarın dağılımı hususunda da CHP bu başarısını sürdürür ve incelenen dönem bazında, kendi tarihinde yine ilk kez, ülke genelinde en çok belediye başkanlığı kazanan parti unvanını elde eder. Tablo 2'de de görüldüğü gibi Ecevit'in CHP'si bu seçimlerde, Türkiye genelindeki 1730 belediye başkanlığının 714'ünü kazanmıştır. Sağ kanadın büyük biraderi AP ise 699 başkanlıkla CHP'nin hemen ardında yer almıştır.

Tablo 3: 1977 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1977	Sağ Partiler Toplamı	807	46.65
	Sol Partiler Toplamı	714	41.27
	Diğerleri	209	12.08
Toplam		1730	100

Partiler bazındaki CHP'nin bariz üstünlüğüne rağmen, siyasi yapının yereldeki genel durumu incelendiğinde ise sağ cenah bir önceki seçimlerdeki ağırlığını sürdürmüştür (Tablo 3). Sol kanat ise CHP'nin bu çıkışı sayesinde yerel siyasi hayatta tarihi temsil seviyelerine ulaşmıştır. Ne var ki bu çıkışı sağ seçmenleri kendilerine oy vermeye ikna ederek değil de, bunu büyük ölçüde bağımsızlardan ve öteki siyasi parti seçmenlerinden elde ettiği oylarla gerçekleştirebilmiştir. Ecevit'in yüzde 50'leri zorlayan başarısı, bir sol liderin Türk siyasi hayatında gerçekleştirdiği rekor, halen günümüz şartlarında sol açısından egale edilebilecek bir rekor gibi görünmemektedir.

Tablo 4: 1977 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
AP	46.97	32.21
CGP	-	1.89
CHP	33.29	36.65
DP	-	0.93
MHP	9.88	9.50
MSP	7.93	10.83
TSIP	-	1.03
BAGIMSIZ	1.93	6.96

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1977&bbb=3310#baskan

1977 yerel seçimlerinin Tokat bulguları incelendiğinde ise Türkiye genelinden farklı bir tablo ile karşılaşılır. CHP bu seçimlerde Türkiye genelinde gerçekleştirdiği başarıyı Tokat'ta elde edememiştir. CHP'nin 1977 yılı yerel seçimlerinde hem Tokat ili ve hem de kentin siyasi yapısındaki gücü, aşağı yukarı 1973 yılı seviyelerinde kalmıştır. Genel açıdan değerlendirildiğinde, Tablo 4'te de görüldüğü gibi, 1977 yılı seçimlerinin Tokat'taki partiler bazındaki galibi AP'dir. Merkez sağın temsilcisi konumundaki AP, bir önceki seçimlerde MSP'ye kattığı üstünlüğü bu seçimlerde geri almış ve kent merkezindeki oyunu yaklaşık yüzde 259 oranında arttırarak, yüzde 13'lerden yüzde 46'lara taşımayı başarmıştır. AP il genelindeki seçmen desteğini de, solun ildeki üstünlüğüne rağmen, yüzde 20'lerden yüze 32'nin üzerine taşımıştır.

Tablo 5: 1977 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1977	Sağ Partiler Toplamı	53,47	64,78
	Sol Partiler Toplamı	37,68	33,29
	Diğerleri	8,85	1,93
Toplam		100	100

Kaynak: *Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.*

Kent merkezinde katılımın yüzde 56.79'a kadar düştüğü belediye başkanlığı seçimlerinde ipi göğüsleyen merkez sağdan AP'nin belediye başkan Sermet Doğan KOÇ olmuştur. Elde ettiği yüzde 46.97'lik seçmen desteği ile Tokat kentinin siyasi yapısını şekillendirme ayrıcalığını muhafazakâr sağın temsilcisi MSP'den geri almıştır. Tokat'ta kent merkezinde ve il genelinde yerel siyasi yapının 1977 yerel seçimleri ile aldığı yeni görünüm, bir önceki seçimlere oldukça paralel bir görünüm sergiler. Bir başka anlatımla hem kentte ve hem de ilde sağ kanadın belirleyici olma özelliği sürmüştür. Hatta sağın il genelindeki gücü yüzde 30 civarında bir artış göstermiştir. Solun toplam gücünde ise kayda değer artışların yaşandığı pek söylenemez.

1984 yılı yerel seçim sonuçları

“12 Eylül Ara Rejimi'nden” sonrası yapılan ilk yerel seçimler (Şener, 2006) olma hüviyetine sahip 1984 yerel seçimleri 25 Mart 1984'te gerçekleştirilmiştir. 12 Eylül 1980 Darbesi, ülkenin toplumsal ve siyasal hayatında derin izler bırakmıştır. Siyasi partiler kapatılmış, siyasi parti liderlerine siyaset yapmak yasaklanmış, birçok alanda tutuklama ve hapisler rutin hale gelmiştir. Darbenin gölgesinde gerçekleşen seçimlere Anavatan Partisi (ANAP), Doğru Yol Partisi (DYP), Halkçı Parti (HP), Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP), Refah Partisi (RP) ve Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP), katılmıştır.

Tablo 1: 1984 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler		Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1.	 ANAP	868
2.	 SODEP	280
3.	 DYP	233
4.	 BAGIMSIZ	106
5.	 MDP	105
6.	 HP	92
7.	 RP	16
TOPLAM		1700

Kaynak: YerelNET (2012),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1984

Olağanüstü şartların ürünü olarak hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat'ta seçimlere katılım, yüzde 90'ı aşarak rekor bir oranda gerçekleşmiştir. Tokat ili genelinde seçimlere katılım, daha önceki seçimlerde olduğu, Türkiye ortalamasının birkaç puan üzerinde olmuştur. Seçimlerin galibi, dört eğilimi birleştirmeyi hedefleyen Turgut Özal'ın liderliğini yaptığı Anavatan Partisi (Ahmad, 1993) olmuştur. Bu başarıda, Anavatan Partisi'nin merkezi yönetimde iktidar oluşu da oldukça önemli rol oynamıştır.

Özal'ın liderliğinde kurulan sağ yelpazeden ANAP'ın çok kısa sürede, hem genel seçimlerde ve hem de yerel seçimlerde büyük başarılar imza atması dikkate şayandır. Tablo 1'de de görüldüğü gibi ANAP, ülke genelindeki toplam 1700 belediye başkanlığının 868'ini kazanarak eşine az rastlanır bir başarıya imza atmıştır. En yakın takipçisi ise yine sağ kanattan DYP'dir.

Tablo 2: 1984 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1984	Sağ Partiler Toplamı	1222	71.88
	Sol Partiler Toplamı	372	21,88
	Diğerleri	106	6.24
Toplam		1700	100

Darbe sonrası ülkenin siyasi yapısında değişim incelendiğinde ise çok daha çarpıcı bulgularla karşılaşılır. Darbe öncesi son yerel seçimlerde yerel siyasi yapı içinde toplam yüzde 46.65'lik bir güç elde eden sağ kanat, darbe sonrası ilk yerel seçimlerde gücünü yaklaşık 25 puan arttırarak yerel siyasi yapı içindeki ağırlığını yüzde 71'lere taşımıştır (Tablo 2). Daha net bir ifadeyle sağ kanadın 1984 yerel seçimlerindeki gücü, darbe öncesi son yerel seçimlere oranla yüzde 54 civarında artmıştır. Denilebilir ki darbe öncesinde ciddi oranda güç kaybeden siyasi yelpazenin sağ kanadı, darbe sonrasında toparlanma sürecine girmiştir (Arslan, 2007-a).

Sol kanadın ülkenin siyasi yapısı içinde temsil durumunda ise dramatik düşüşler gözlemlenir. 1977 yerel seçimlerinde ülke genelinde yerel siyasi erkten yüzde 41'i aşan oranda pay alan sol kanat, 1984 yerel seçimlerinde ancak yüzde 21,88 oranında bir pay alabilmiştir. Bu bulgular, sol kanat için yüzde 46'yı aşan bir güç kaybı anlamına geliyordu.

Tablo 3: 1984 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
ANAP	41.52	35.55
DYP	13.25	17.02
HP	8.76	10.83
MDP	7.09	4.36
RP	4.40	8.47
SODEP	23.35	21.41
BAGIMSIZ	1.63	2.37
DİĞER	0.00	0

Kaynak: YerelNET (2012),

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1984

İl genel meclisi seçimlerinde ise durum biraz daha farklıdır. Tablo 3'te de görüldüğü gibi oy oranları bakımında Türkiye genelinde olduğu gibi Tokat'ta da sol kanadın yüzde 32'nin üzerindedir. Bununla birlikte sağ kanadı temsil eden ANAP, DYP, MDP ve RP'nin toplam gücü yüzde 65'i aşmaktadır. Daha net bir ifadeyle bu bulgular, Türkiye'nin siyasi yapısı içinde sağ kanadın niceliksel açıdan, sol kanadın 2 katından fazla bir ağırlığa sahip olduğunu ortaya koyar.

Tablo 4: 1984 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (İl Genel Meclisi)
ANAP	48.69	35.55
DYP	20.75	17.02
HP	3.09	10.83
MDP	-	4.36
RP	11.00	8.47
SODEP	16.47	21.41
BAGIMSIZ	-	2.37

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1984&bbb=3310#baskan

Katılımın yüzde 91'in üzerinde gerçekleştiği Tokat kenti belediye başkanlığı seçimlerinde de ANAP neredeyse oyların yarısını almayı başarmıştır (Tablo 4). Bu seçmen desteği, ANAP'lı belediye başkanı adayı Hüdayi SAYIBAŞ'a Tokat belediye başkanlığını kazandırmaya fazlasıyla kâfi gelmiştir. Bu yarışta ANAP'ın en yakın takipçisi, bir başka sağ kanat partisi DYP ise ancak yüzde 20 civarında oy alabilmiştir.

Tablo 5: 1984 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1984	Sağ Partiler Toplamı	65,39	80,44
	Sol Partiler Toplamı	32,24	19,56
	Diğerleri	2,37	0
Toplam		100	100

Kaynak: *Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.*

Tokat kent merkezi ile kırsalı karşılaştırıldığında da manidar bulgularla karşılaşılır. Öncelikle il genelinde siyasi katılım, kent merkezine oranla daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Kent merkezinde sağ kanadın siyasi yapıya vurduğu damga ise kırsala oranla çok daha belirgindir. Daha net bir ifadeyle, Tablo 4 ve 5'te de görüldüğü gibi sağ partilerin il genelindeki toplam gücü yüzde 66 civarında iken, kent merkezinde elde ettiği toplam seçmen desteği yüzde 80'i bulmuştur. Sol kanadın kentlin siyasi yapısı içindeki ağırlığı ise yüzde 20'inin de altına düşmüştür. İl genelinde ise sol partiler kent merkezine oranla daha güçlü konumdadırlar. Bununla birlikte sol cenahın toplam gücü il genelinde sağ kanadın yarısına bile ulaşamamaktadır.

1989 yılı yerel seçim sonuçları

26 Mart 1989'da yapılan 1989 yerel seçimlerine ilgi, bir önceki yerel seçimlere kıyasla daha düşük düzeyde kalmıştır. İl genel seçimlerine katılımında, hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat ilinde yaklaşık 9 puanlık bir düşüş gözlemlenmiştir. Ancak seçimlere ilgi Tokat'ta yine, Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir. Bu seçimlerde Anavatan Partisi (ANAP), Demokratik Sol Parti (DSP), Doğru Yol Partisi (DYP), İslahatçı Demokrasi Partisi (IDP), Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP), Refah Partisi (RP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) yerelde siyasi iktidardan pay kapabilme mücadelesi vermiştir.

1989 yerel seçimleri Türkiye'nin yerel siyasi yapısında çarpıcı bir farklılaşmayı beraberinde getirdi. Hatırlanacağı üzere bir önceki seçimlerin galibi merkez sağda ANAP (Arslan, 2007-b) idi. Bu seçimlerin, hem belediye başkanlığı ve hem de il genel meclisi kulvarının partiler bazındaki galibi ise merkez soldan SHP'dir. Bu başarı sol bir partinin yerel seçimlerde Türkiye genelindeki ikinci büyük başarısıdır. Hatırlanacağı üzere ilk başarıyı 1977 yılı seçimlerinde, yüzde 41'i aşan seçmen desteğiyle, Ecevit'in liderliğindeki CHP gerçekleştirmişti.

Tablo 1: 1989 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler		Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1.	 SHP	652
2.	 ANAP	570
3.	 DYP	550
4.	 RP	74
5.	 BAGIMSIZ	70
6.	 DSP	37
7.	MCP	24
	IDP	7
TOPLAM		1984

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1989

Tablo 1’de de görüldüğü gibi bu seçimlerde Türkiye genelinde toplam 1984 belediye başkanlığının 652’sini SHP kazanmıştır. Merkez sağdan ANAP ve DYP ise, 570 ve 550 belediye başkanlığı çıkararak ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi seçimlerin galibi sol yelpazeden bir parti olsa da, yerel siyasi iktidardan alınan pay bağlamında üstünlük yine sağ kanadındır. Bununla birlikte sağ kanadın Türkiye genelinde, bir önceki seçimlerle kıyaslandığında, yaklaşık 10 puan gibi çok ciddi bir kayıp yaşadığı gerçeği ile karşılaşılır.

Tablo 2: 1989 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1989	Sağ Partiler Toplamı	1225	61.74
	Sol Partiler Toplamı	689	34.73
	Diğerleri	70	3.53
Toplam		1984	100

1989 il genel meclisi seçimlerinin Türkiye genelinde olduğu gibi Tokat özelindeki galibi de SHP’dir. Tablo 3’te de görüldüğü gibi SHP, Tokat ili genelinde, oyların dörtte birinden biraz fazlasını alarak birinci parti olmayı başarmıştır. SHP’yi, yine yüzde 20’yi aşan oy oranları ile merkez sağdan DYP ve ANAP (Sitembölükbaşı, 2001: 168) izler. 1984 yerel seçimlerinde, Tokat’ta ipi göğüsleyen partinin, yüzde 35,55 oranlara ulaşan merkez sağın kentli görünümlü partisi ANAP olduğu göz önüne alındığında, bu seçimlerin Tokat ilindeki partiler kategorisindeki mağlubu netlik kazanır. Merkez sağın kır tabanlı partisi DYP ise il genelindeki gücünü yaklaşık yüzde 33 oranında arttırmıştır.

Tablo 3: 1989 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
ANAP	21.80	21.29
DSP	9.03	6.81
DYP	25.13	22.73
IDP	0.94	2.24
MCP	4.14	8.48
RP	9.80	12.68
SHP	28.69	25.41
BAGIMSIZ	0.47	0.36
DİĞER	0.00	-

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=1989

Bireylerin siyasi hayata katılımında rol oynayan önemli faktörlerden biri de yerleşim yeridir (Orhan, 2011: 134). Bazı araştırmacılar arasında, siyasi katılımının kentsel bir davranış olduğu ve bununla ilişkili olarak da kentsel alanlarda siyasete olan ilginin kırsal alanlara oranla daha yüksek olduğu gibi bir yanlış hâkimdir. Oysa Türkiye gerçekleri bu hâkim önyargıyı yanlışlar doğrultudadır (Arslan, 2011-d: 177-205). Tokat'ın siyasi yapısı, kır-kent farklılaşması temelinde incelendiğinde de önemli sonuçlarla karşılaşılır. Her zaman ki gibi en temel farklılaşma seçimlere katılım oranları hususunda olmuştur. Daha önceki seçimlerde de olduğu gibi, 1987 yerel seçimlerinde de Tokat kırsalında yaşayanların seçimlere ilgisi, kent merkezinde yaşayanlara oranla çok daha fazla olmuştur. Kent merkezinde belediye başkanlığı seçimlerine katılım yüzde 76.43 olarak gerçekleşmiştir. Buna mukabil, il genelinde gerçekleştirilen il genel meclisi seçimlerine katılım ise yüzde 84,94'ü bulmuştur. Bu ise Tokat kırsalının bu seçimlere ilgisinin, kent merkezinden yaklaşık yüzde 11 oranında daha yüksek olduğu anlamına gelir.

Tablo 4: 1989 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (İl Genel Meclisi)
ANAP	21.50	21.29
DSP	1.48	6.81
DYP	35.88	22.73
IDP	0.91	2.24
MCP	7.62	8.48
RP	13.80	12.68
SHP	18.81	25.41
BAGIMSIZ	-	0.36

Kaynak: YerelNET (2012), http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1989&bbb=3798#baskan

Tokat'ın siyasi yapısındaki kır-kent temelinde dikkat çekici bir başka farklılık ise partilerin siyasi pastadan aldığı pay ile ilgilidir. Daha önce de belirtildiği gibi 1989 yerel seçimlerinin il genelindeki galibi merkez soldan SHP'dir. Oysa kent merkezindeki belediye başkanlığı seçimlerini, Tablo 4'te de görüldüğü gibi merkez sağdan DYP kazanmıştır. Daha net bir ifadeyle, 1989 belediye başkanlığı seçimlerinin Tokat kenti galibi, yüzde 35,88 gibi oldukça yüksek bir oy oranı elde etmeyi başaran DYP aday İsmet SARAÇOĞLU olmuştur. Bir önceki seçimlerde de Tokat kenti belediye başkanlığını yine merkez sağdan ANAP'ın kazanmış olduğunu hatırlatmakta fayda var.

Tablo 5: 1989 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1989	Sağ Partiler Toplamı	67,42	79,71
	Sol Partiler Toplamı	32,22	20,29
	Diğerleri	0,36	0
Toplam		100	100

Kaynak: *Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.*

Orhan (2009: 134-137)'in da belirttiği gibi yerleşim yeri, siyasi katılım konusunda rol oynayan önemli faktörlerden biridir. Bu realiteden yola çıkılarak 1989 yerel seçimleri sonuçları incelendiğinde Tokat'ın siyasi yapısında, kır-kent farklılaşması bağlamında dikkat çeken bir başka bulgu da, sol siyaset geleneğinin Tokat kırsalında, kente oranla çok daha güçlü olduğu gerçeğidir. Tablo 5'te de görüldüğü gibi Tokat'ın hem kırsal ve hem de kentsel alanlarında siyasi yapıda sağ siyaset anlayışı hâkimdir. Bununla birlikte sağın kent merkezindeki gücü, kırsala oranla daha belirleyicidir. Solun ise Tokat ili genelindeki gücü, kentten yaklaşık yüzde 58 daha fazladır. Bu seçimlerle ilgili bir başka olgu da, sağ geleneğin gücünün hem kentte ve hem de ilde, bir önceki seçimlere oranla, küçük ölçülerde de olsa artış sergilediği gerçeğidir.

1994 yılı yerel seçim sonuçları

1994 yılı yerel seçimleri 27 Mart 1994 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu seçimlerde siyasi katılım olağanüstü derece yüksek olmuştur. Özellikle il genel seçimlerinde ilgi hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat ili özelinde rekor seviyelere ulaşmıştır. Halkın siyasete ilgisinin üst düzeyde olduğu bu seçimlere katılımda, bir önceki seçimlere oranla, yaklaşık 10 puan seviyesinde bir artış gözlemlenmiştir. Daha net bir ifadeyle bu seçimlerde katılım oranı Türkiye genelinde, yüzde 81'lerden yüzde 91'lere yükselmiştir. Tokat ili özelinde ise yüzde 84'lerden, yüzde 94'lere ulaşmıştır.

Türkiye genelinde toplam 2710 belediye başkanının seçildiği bu seçimlerde toplam 13 siyasi parti ve bağımsızlar yerelde siyasi yapıyı şekillendirmede aktif rol üstlenebilmek için yarışmıştır. Kazanılan

belediye başkanlığı dikkate alındığında bu seçimlerin en başarılı partisi Doğru Yol Partisi olmuştur. Tablo 1'de de görüldüğü gibi DYP'yi sırasıyla Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Milliyetçi Hareket Partisi, Refah Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Bağımsızlar, Demokratik Sol Parti, Büyük Birlik Partisi, Demokrat Parti takip etmiştir.

Tablo 1: 1994 Yerel Seçimlerinde, Türkiye'de Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Partilerin Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1. DYP	886
2. ANAP	793
3. SHP	436
4. RP	329
5. MHP	118
6. CHP	64
7. BAGIMSIZ	44
8. DSP	23
9. BBP	11
10. DP	6
TOPLAM	2710

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=1994

Tablo 2: 1994 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1994	Sağ Partiler Toplamı	2143	79.08
	Sol Partiler Toplamı	523	19.32
	Diğerleri	44	1.6
Toplam		2710	100

Bu seçimlerin Türkiye'nin siyasi yapısı açısından doğurduğu en önemli sonuç, sağ kanatta yaşanan büyük bir toparlanmadır. Sağ partilerin Türkiye'nin yerel siyasi yapısı içindeki toplam gücü yüzde 61'lerden yüzde 79'lara yükselmiştir. Daha net bir ifadeyle kazanılan belediye başkanlıklarının partilere dağılımı dikkate alındığında yelpazenin sağ, belediye başkanlıklarının beşte dördünü kazanarak Türkiye'nin yerel siyasi hayatına damgasını vurmuştur. Tablo 2'de de açıkça sergilendiği gibi bu seçimlerde sağ partiler, ülke genelindeki toplam 2710 belediye başkanlığının 2143'ünü kazanmıştır.

Tablo 3: 1994 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
ANAP	21.09	15.02
BBP	1.26	3.61
CHP	4.61	4.31
DP	0.53	0.10
DSP	8.75	2.43
DYP	21.41	23.04
IP	0.28	0.27
MHP	7.95	12.00
MP	0.45	0.92
RP	19.14	21.71
SBP	0.29	0.40
SHP	13.53	15.51
YDP	0.37	0.13
BAGIMSIZ	0.34	0.55
DİĞER	0.00	0

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=1994

1994 yerel seçimleri, partilerin başarısı temelinde incelendiğinde Türkiye genelinde son derece dikkat çekici bir manzara ile karşılaşılır. Tablo 3'te de görüldüğü gibi partilerin başarı sıralamasında ilk üç sırada sağ partiler yer alır. İpi ilk sırada, tabandaşı ANAP'tan kıl payı farkla göğüslemeyi başaran DYP olmuştur. Bununla birlikte muhafazakâr sağın efsanevi lideri Erbakan'ın partisi RP'nin başarısı ise, diğer bütün sonuçları gölgede bırakacak derecede görkemlidir. Darbe sonrası üç yerel seçim sonucunu yüzeysel olarak incelemek bile, ömrü siyasi mücadelelerle geçmiş olan Necmettin Erbakan'ın, verdiği siyasi mücadeleyi ve ulaştığı başarılarını tasvire yeterli olur.

1960'lı yılların sonlarından itibaren ülke siyasi hayatında yer almaya başlayan Prof. Dr. Necmettin Erbakan (Arslan, 2012-c: 589-590) ve siyasi görüşü, takip eden süreçte Türkiye'nin siyasi yapısının temel yapı taşlarından biri haline dönüşmüştür. Türk siyasi hayatında ismi sabır ve mücadele kavramları ile birlikte anılması gereken Erbakan, siyasi hayattaki belki de asıl başarılarını, üzerinde baskıların daha da yoğunlaşmaya başladığı 12 Eylül darbesi sonrası süreçte gerçekleştirmiştir. Erbakan'ın partisi RP darbe sonrası ilk yerel seçimlerde yüzde 5'i bile bulmayan oy oranını, müteakip seçimlerde katlayarak arttırmayı başarmıştır. Daha net bir ifadeyle RP'nin Türkiye geneli il genel meclisi seçimlerinde 1984'teki oy oranı yüzde 4,40 iken, 1989 seçimlerinde yüzde 9,80 olmuştur. 1999 yerel seçimlerinde ise RP kazandığı yüzde 19,14'lük oy ile tabiri caize neredeyse birinciliğe oynamıştır. İnanç, sabır ve mücadelenin ürünü olan bu muhteşem başarı, Erbakan'ın gelecekte genel seçimlerde de ulaşacağı başarının habercisi gibidir.

Tablo 4: 1994 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
ANAP	20.52	15.02
BBP	3.68	3.61
CHP	-	4.31
DP	-	0.10
DSP	1.25	2.43
DYP	17.64	23.04
IP	0.16	0.27
MHP	9.81	12.00
MP	0.41	0.92
RP	31.91	21.71
SBP	-	0.40
SHP	14.37	15.51
YDP	0.25	0.13
BAGIMSIZ		0.55

Kaynak: YerelNET (2012), http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1994&bbb=5183#baskan

1994 yılı yerel seçimleri Tokat özelinde incelendiğinde de son derece önemli bulgularla karşılaşılr. Partilerin siyasi yapı içindeki payları incelendiğinde, Türkiye genelinde olduğu gibi Tokat'ta da, hem il ve hem de kent bazında ilk üç sırayı sağ partiler kazanmıştır (Tablo 4). Fakat bununla birlikte ayrıntılar incelendiğinde son derece çarpıcı bulgular gözler önüne serilir. Daha net bir ifadeyle partilerin başarısı hususunda Tokat kenti bazında en önemli husus, Erbakan'ın RP'sinin elde ettiği büyük başarıdır. Türkiye genelinde gerçekleştirdiği başarılarla, gelecek başarıların sinyalini veren RP, bu görkemli başarılarından birine imzayı Tokat kentinde atmıştır.

Türkiye geneli ve il özelinde olduğu gibi, Tokat kenti bazında da yüzde 92,41 ile seçimlere katılım rekorlarının kırıldığı 1994 yılı yerel seçimlerinde seçimlerin galibi, 31,91'lik oy oranına ulaşan RP olmuştur. Kentin belediye başkanlığını da doğal olarak, bu başarıda önemli rol oynayan RP adayı Nizamettin AYDIN kazanmıştır. RP'nin bu başarısı Tokat kenti ile de sınırlı kalmamıştır. RP oylarını il genelinde de, 1989 seçimlerine kıyasla yüzde 71'in üzerinde arttırtmayı başarmıştır.

Tablo 5: 1994 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1994	Sağ Partiler Toplamı	76,53	84,22
	Sol Partiler Toplamı	22,92	15,78
	Diğerleri	0,55	0
Toplam		100	100

Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

1994 yerel seçimleri sonuçları Tokat ili ve Tokat kenti arasında karşılaştırıldığında da önemli farklılıklar göze çarpar. Bununla birlikte bu farklılıklar partilerin başarı sıralaması ile sınırlı kalır ve kent ile il arasında önemli siyasi ayrışmalar olduğuna dair ipuçları içermez. Bir başka ifadeyle bu seçimlerin Tokat açısından belki de en önemli sonucu, Tokat ilinin siyasi yapısı ile kentin siyasi yapısının belki de ilk kez bu denli bir birine yakınlaşmış olmasıdır. Daha açık bir anlatımla, 1994 yerel seçimleri ile Tokat'ın toplumsal hayatında, hem kırsalın ve hem de kentsel yerleşim alanlarının siyasi yapısında, açık ve net bir şekilde sağ siyaset kültürü belirleyici konuma ulaşmıştır. Tablo 5'te de görüldüğü gibi, sağ partilerin kentin siyasi hayatındaki yeri yüzde 84'ü aşarken, il genelindeki gücü de ilk kez 80'leri zorlamaya başlamıştır.

1999 yılı yerel seçim sonuçları

18 Nisan 1999 tarihinde gerçekleştirilen 1999 yerel seçimlerine, siyasi partiler bazında son derece geniş bir katılım olmuştur. 20 siyasi partinin (Bayramoğlu, 2006-b) yerel siyasi iktidar mücadelesi verdiği bu seçimlerde seçmen ilgisi de, il genel meclisi kategorisinde, hem Türkiye genelinde ve hem de Tokat'ta oldukça yüksek düzeyde olmuştur. Katılım oranında, bir önceki seçimlerle kıyaslandığında belirli bir düşüş gözlemlense de (unutulmamalıdır ki 1994 yerel seçimleri yerelde katılım rekorlarının kırıldığı seçimlerdir), bütüncül olarak değerlendirildiğinde, katılımın yüzde 80'lerin bir hayli üzerinde gerçekleşmiş olması, seçimlere yurttaş ilgisinin yüksek düzeyde oluşunun bir teyididir.

Tablo 1: 1999 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı
1. ANAP	779
2. DYP	736
3. MHP	499
4. FP	488
5. CHP	373
6. DSP	189
7. BAGIMSIZ	61
8. HADEP	38
9. BBP	25
10. DTP	14
11. BP	6
12. DP	4
13. ODP	2
14. DBP	1
TOPLAM	3215

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=1999

Toplumun, 1999 yerel seçimleri ile yeniden şekillenen yerel siyasi yapısı, belediye başkanlıklarının partilere dağılımı açısından incelendiğinde çok çarpıcı sonuçlarla karşılaşılır. Bu sonuçlardan ilki, ülkenin yerel siyasi yapısında sağ siyaset kültürünün geçmiş seçimlerde olduğu gibi dominant pozisyonunu sürdürdüğü gerçeğidir. Fakat bundan çok daha mühim olan bir sonuç ise başarı sıralamasında bu sefer ilk üç değil, ilk dört sırayı sağ yelpazeden paylaşmış olmasıdır.

Kazanılan belediye başkanlığı sayısı bakımından, 1999 yerel seçimlerinin Türkiye genelinin galibi ANAP'tır. Tablo 1'de de görüldüğü gibi ANAP'ı yine merkez sağdan bir parti olan DYP takip eder. Milliyetçi sağdan MHP ise yaklaşık 500 belediye başkanlığı kazanarak önemli bir başarıya imza atar. Dördüncü sıradaki muhafazakâr sağın temsilcisi ve kapatılan RP'nin devamı niteliğindeki FP'nin başarısı da hiç de küçümsenemeyecek bir başarıdır. Hatta halkın Fazilet Partisi'ne verdiği bu destek, 28 Şubat Süreci'nde, 16 Ocak 1998'de RP'nin belki de haksız yere kapatılmasına (Arslan, 2012-c: 589-590), vatandaşın verdiği net bir tepki olarak da değerlendirilebilir.

Tablo 2: 1999 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Genelinde Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
1999	Sağ Partiler Toplamı	2551	79.35
	Sol Partiler Toplamı	562	17.49
	Diğerleri	102	3.16
Toplam		3215	100

1999 yerel seçim sonuçları, yerel siyasi gücün siyasi yelpazeye dağılımına bakıldığında da partiler bazındaki sonuçla uyumlu bir görünüm göze çarpar. Tablo 2'de görüldüğü gibi sağ kanat ülke genelindeki 3215 belediye başkanlığının 2551'ini kazanarak, ülkenin siyasi yapısı içinde bir önceki seçimlerde elde ettiği gücün tesadüfi olmadığını teyit etmiştir. Daha net bir ifadeyle sağ siyaset geleneği 1994 yerel seçimlerinde elde ettiği, ülkenin yerel siyasi gücünün yaklaşık beşte dördünü kontrolünde bulundurma başarısını bu seçimlerde de sürdürmüştür.

Toplumun yerel siyasi yapısı ile ilgili çok daha çarpıcı sonuçlar gözler önüne serilir. Kazanılan belediye başkanlığı ile ters orantılı bir şekilde il genel meclisi kategorisinde ülke genelinde seçimlerin galibi DSP'dir. Merkez solun temsilcisi konumundaki DSP bu kategoride, Tablo 3'te de görüldüğü gibi ülke genelinde, yüzde 18'in üzerinde bir seçmen desteği elde ederek birinci parti olmuştur. Ne var ki DSP kazanılan belediye başkanlıkları bağlamında bu başarısını teyit edememiş ve kendisine ancak altıncı sırada yer bulabilmiştir.

Tablo 3: 1999 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
ANAP	15.03	9.45
BBP	1.72	5.20
BP	0.21	1.27
CHP	11.08	13.41
DBP	0.02	0
DEPAR	0.01	0
DP	0.13	0
DSP	18.70	8.82
DTP	0.93	0.64
DYP	13.21	13.42
EMEP	0.09	0.16
FP	16.48	19.40
HADEP	3.48	0
IP	0.21	0.23
LDP	0.10	0
MHP	17.17	26.30
MP	0.27	0.72
ODP	0.84	0.71
SIP	0.07	0.03
YDP	0.06	0
BAGIMSIZ	0.18	0.25
DİĞER	0.00	0

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=1999

Partilerin başarısı hususunda vurgulanması gereken bir başka sonuç ise milliyetçi sağın ve muhafazakâr sağın temsilcisi partilerin kaydettikleri başarıdır. Bir önceki seçimlerde yüzde 7,95 oranında oy alan MHP, 1999 il genel meclisi seçimlerinde seçmen desteğini yüzde 115'ten fazla arttırarak ülke genelinde seçimlerden en güçlü ikinci siyasi parti olarak çıkmayı başarmıştır. Muhafazakâr sağın temsilcisi ve RP'nin devamı niteliğindeki Erbakan'ın FP'si, atlattığı onca badire ve yaşadığı siyasi zulüme rağmen, ülke genelinde partiler başarı sıralamasındaki üçüncülük yerini koruyabilmiştir (Tablo 3).

Tablo 4: 1999 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
ANAP	11.47	9.45
BBP	10.83	5.20
BP	-	1.27
CHP	5.98	13.41
DSP	5.02	8.82
DTP	0.46	0.64
DYP	6.27	13.42
EMEP	-	0.16
FP	32.04	19.40
IP	-	0.23
MHP	27.32	26.30
MP	0.34	0.72
ODP	0.27	0.71
SIP	-	0.03
BAGIMSIZ	-	0.25

Kaynak: YerelNET (2012),

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1999&bbb=3808#baskan

Öte yandan 1999 yerel seçim sonuçları temelinde Tokat'ın siyasi yapısındaki yeni durumu incelendiğinde, Türkiye genelinden bir hayli farklı bir manzara ile karşılaşılır. Tablo 4'te de görüldüğü gibi, hem Tokat ili hem de Tokat kenti bağlamında, sıralamalar değişse de ilk üç sırayı yine sağ partiler paylaşır. Türkiye genelinde de önemli başarılar imza atan MHP, Tokat özelinde de bu başarısını sürdürmüştür. MHP bu seçimlerde, kırsal olduğu kadar kentsel alanlarda da Tokat'ın siyasi yapısında önemli bir siyasal aktör konumuna ulaşmıştır. Özellikle il genel meclisi seçimlerinde 26'nın üzerinde oy alarak Tokat ilinde seçimin galibi olmuştur. MHP'yi yüzde 19,40'lık seçmen desteği ile FP izlemiştir.

Tablo 5: 1999 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
1999	Sağ Partiler Toplamı	75,13	88,73
	Sol Partiler Toplamı	23,2	11,27
	Diğerleri	1,67	0
Toplam		100	100

Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

MHP Tokat kırsalındaki bu başarısını kent merkezine de arttırarak taşımıştır. Fakat kent merkezinde sıralamada, yüzde 32'nin üzerinde oy alan FP ile yer değiştirmiştir. FP, mirasını devraldığı RP'nin başarısını Tokat'ta sürdürmeyi başarmıştır. Katılımın yüzde 85'leri zorladığı Tokat kenti belediye

başkanlığı seçimlerini, yüzde 32,04 oranında oy alan FP adayı Nizamettin AYDIN yeniden kazanmayı başarmıştır.

Siyasi yapı genel olarak değerlendirildiğinde de, sağ siyaset geleneğinin Tokat'ın siyasi yapısındaki geleneksel üstünlüğünü artık iyice pekiştirmiş olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Tablo 5'te de görüldüğü gibi sağ siyaset kültürü neredeyse Tokat kentinin iliklerine kadar işlemiştir. Bu seçimlerde, kent merkezinde sağ kanadın gücü yüzde 90'ları zorlamaya başlamıştır. Sağ kanat il genelinde bir önceki seçimlerde elde ettiği dörtte üçlük payı, bu seçimlerde de elinde tutmayı başarmıştır.

2004 yılı yerel seçim sonuçları

28 Mart 2004 tarihinde gerçekleştirilen 2004 yılı yerel seçimlerine seçmen ilgisi, geçen iki yerel seçimlerle kıyaslandığında bir hayli azalmıştır. İl genel meclisi seçimlerine katılımdaki bu düşüş Türkiye geneline paralel doğrultuda, Tokat ili özelinde de gözlemlenir. Türkiye genelinde ortalama yüzde 13,32 oranında azalan siyasi katılım, Tokat ilinde de yüzde 11,9'ı aşmıştır. Tokat ilindeki seçimlere olan ilgi ise geçen seçimlerdeki gibi Türkiye geneline paralel fakat Türkiye ortalamasının üzerinde olmuştur.

20'den fazla siyasi partinin katıldığı 2004 yılı yerel seçimleri, partilerin kazandığı belediye başkanlığı sayısı bakımından da anlamlı sonuçlar ortaya koymuştur. Bu sonuçların analizinin detayına geçmeden önce aydınlatılması gereken önemli bir husus vardır. 2008 yılında kabul edilen 5747 sayılı kanunla Türkiye'nin idari yapısı yeniden şekillendirilmiştir. Bu bağlamda birçok belediye kapatılmıştır. Daha sonra yapılan düzenlemelerle de bu belediyelerden bazıları yeniden tüzel kişiliğe kavuşmuştur. Bu nedenle Tablo 1'de de görüldüğü gibi, 2004 yılı yerel seçimleri belediye başkanlığı sayısı ile ilgili farklı kaynaklarda birbirleri ile örtüşmeyen sayılarla karşılaşılabilir. Bu realite dikkate alınarak, Kalkınma Bakanlığı tarafından da desteklenen ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nce hazırlanan YerelNet verileri esas alınmıştır.

Bu açıklamalar ışığında, kafa karışıklığının da önüne geçmek için, 2008 idari düzenlemesi yapılmadan önce 2005 yılında TODAİE-Yerel Net'te yayınlanan veriler esas alınarak analizler gerçekleştirilecektir. 2004 yerel seçimleri partilerin kazandıkları belediye başkanlığı bağlamında incelendiğinde, Tablo 1'de de görüldüğü gibi, bu seçimlerin mutlak galibinin çiçeği burnunda Adalet ve Kalkınma Partisi (AK PARTİ) (Arslan, 2007-c) bütün çıplaklığı ile gözler önüne serilir. Refah Partisi'nin kapatılmasından sonra, 14 Ağustos 2001 tarihinde, Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde yenilikçi kanadın kurduğu Ak Parti, ilk yerel seçim sınavında, tarihte tekrarı zor bir başarıya imza

atmıştır. Bu sonuçlar, kurulmasının üzerinden henüz 3 yıl bile geçmeden yerel seçimlere giren Ak Parti'nin, Türkiye genelinde belediye başkanlıklarının yüzde 55'ten fazlasında yönetimini kazandığı anlamına geliyordu.

Tablo 1: 2004 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Partiler	Türkiye Genelinde Kazandığı Belediye Başkanlığı Sayısı		
	TODAİE YerelNET (2005) (*)	TODAİE YerelNET (2012-Güncel) (**)	Wikipedi (2012) (***)
AKP	1.950	1.772	1750
CHP	498	480	467
DYP	415	358	388
MHP	264	268	247
ANAP	113	100	100
SHP	72	64	64
SP	65	63	63
BAGIMSIZ	56	58	52
DSP	32	34	30
GP	14	11	13
DTP		4	
BBP	11	3	10
YTP	4	3	5
ODP	2	1	2
BTP	1	2	1
DP	1	10	1
DİĞER	18	25	
TOPLAM	3516	3256	3193

Kaynak:

(*) TODAİE YERELNET (2005), <http://www.yerelnet.org.tr/secimler/index.php?tur=&yil=2004>

(**) TODAİE YERELNET (2012), (Güncel)

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=2004

(***) Wikipedi (2012) http://tr.wikipedia.org/wiki/2004_T%C3%BCrkiye_yerel_se%C3%A7imleri

Bir önceki seçimlerde büyük bir temsil gücü elde eden DYP ve ANAP ise bu seçimlerde büyük bir mağlubiyet almıştır. Özellikle bir önceki seçimlerde 736 belediye başkanlığı kazanan ANAP, 2004 yerel seçimlerinde yalnızca 113 belediye başkanlığı kazanarak neredeyse yerle yeksan olmuştur. 1999 yerel seçimlerinde 393 belediye başkanlığı kazanarak kendine beşinci sırada yer bulabilen CHP, 2004 yılı yerel seçimlerinde kazandığı belediye başkanlığı sayısını da arttırarak sıralamada ikinci sıraya yükselmiştir. Bu bir başarı imiş gibi görünse de, Ak Parti'nin görkemli başarısı karşısında gölgede

kalmıştır. Daha net bir ifadeyle, solun büyük biraderi CHP'nin kazandığı belediye başkanlığı, yerel siyasi elitlerin ancak yüzde 14'üne tekabül ediyordu.

Tablo 2: 2004 Yılı Yerel Seçimlerinde Belediye Başkanlarının Dağılımı

		Türkiye Geneline Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
		Sayı	(%)
2004	Sağ Partiler Toplamı	2832	80.55
	Sol Partiler Toplamı	602	17.12
	Diğerleri	82	2.33
Toplam		3516	100

Tablo 3: 2004 Yılı Türkiye Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)		
	Türkiye Geneli		Tokat
	Oy Sayısı	%	%
EMEP	18.695	0.06	0.11
DSP	683.782	2.12	2.21
ANAP	807.842	2.50	0.58
BTP	154.519	0.48	0.40
AKP	13.448.587	41.67	40.11
BBP	374.125	1.16	1.88
IP	79.774	0.25	0.31
ODP	12.406	0.04	0.00
LDP	0	0.00	0.00
TKP	85.188	0.26	0.20
DYP	3.216.737	9.97	8.64
ATP	3.872	0.01	0.00
MP	8.711	0.03	0.00
CHP	5.883.696	18.23	16.51
GP	839.897	2.60	1.09
YTP	79.584	0.25	0.00
SHP	1.662.280	5.15	1.46
SP	1.297.736	4.02	6.80
DP	7.837	0.02	0.00
MHP	3.372.732	10.45	19.40
BAGIMSIZ	234.443	0.73	0.31

Kaynak: YerelNET (2012), (Güncel)

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=2004

Ülkenin yerel siyasi yapısı, genel olarak siyasi yelpazenin renkleri bağlamında incelendiğinde de, Ak Parti'nin başarısının izleri ile karşılaşılır. Tablo 2'de görüldüğü gibi sağ kanadın ülkenin yerel siyasi

yapısında belirleyici gücü bu seçimlerde zirveye ulaşmıştır. Daha önceki seçimlerdeki sonuçları pekiştirircesine, toplumdaki yerel siyasi elitlerin beşte dördünden fazlası sağ partilerin temsilcileri arasından seçilmiştir. Solun siyasi yapıdaki toplam temsil gücü ise yüzde 17,12 ile sınırlı kalmıştır.

Siyasi yapı, il genel meclisi seçimleri sonuçları bakımından incelendiğinde de belediye başkanlığı seçimlerindeki gibi il genel meclisi kategorisinde de, 2004 yılı yerel seçimlerinin hem ülke genelinin ve hem de Tokat ilinin galibinin Ak Parti olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Erdoğan'ın genç ve dinamik partisi yalnızca Tokat'ta değil, Türkiye genelinde de temsil gücünü yüzde 40'ın üzerine taşımayı başarmıştır. Başarı sıralamasında ikinci parti incelendiğinde ise Tokat ile Türkiye geneli arasında çarpıcı farklılıklar göze çarpar. Türkiye geneli partiler sıralamasında, Tablo 3'te de görüldüğü gibi, ikinci sırada CHP ve üçüncü sırada MHP yer alır. Bununlar birlikte MHP Tokat'ta büyük bir çıkış gerçekleştirir. MHP, Türkiye genelinde aldığı oy oranını neredeyse ikiye katlayarak, Tokat ilinde CHP'nin önüne geçer ve ikinci sıraya yerleşir.

Tablo 4: 2004 Yılı Yerel Seçimleri Mersin Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (il Genel Meclisi)
EMEP	0.09	0.11
DSP	0.30	2.21
ANAP	-	0.58
BTP	0.25	0.40
AKP	47.19	40.11
BBP	1.05	1.88
IP	-	0.31
ODP	-	0.00
LDP	-	0.00
TKP	0.08	0.20
DYP	1.17	8.64
ATP	-	0.00
MP	-	0.00
CHP	8.95	16.51
GP	0.54	1.09
YTP	-	0.00
SHP	-	1.46
SP	34.24	6.80
DP	-	0.00
MHP	5.98	19.40
BAGIMSIZ	0.17	0.31
Diğer	0.00	0.00

Kaynak: YerelNET (2012), http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=2004&bbb=6260#baskan

İl genel meclisi 2004 yılı yerel seçimleri, Tokat özelinde incelendiğinde önemli bulgularla karşılaşılır. Belki de bunlardan en manidarı MHP ile ilgili olanıdır. Tablo 4'te de görüldüğü gibi, Tokat kırsalında oyların yaklaşık beşte birini alarak önemli bir varlık gösteren MHP, kent merkezinde yalnızca 5,98'lik bir seçmen desteği alır. Öte yandan Tokat kırsalında fazla bir varlık gösteremeyen Saadet Partisi ise, kent merkezinde seçmen desteğini neredeyse beşe katlayarak yüzde 34'ü aşan oy oranlarına ulaşır ve Ak Parti'nin ardında ikinci sıraya yerleşir. Kırsalda oy oranını yüzde 16'ların üzerine taşıyan CHP de kent merkezinde büyük bir başarısızlık yaşar ve kırsaldaki desteğinin yalnızca yarısına ulaşabilir.

Tablo 5: 2004 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
2004	Sağ Partiler Toplamı	77,41	89,63
	Sol Partiler Toplamı	20,69	9,33
	Diğerleri	1,9	1,04
Toplam		100	100

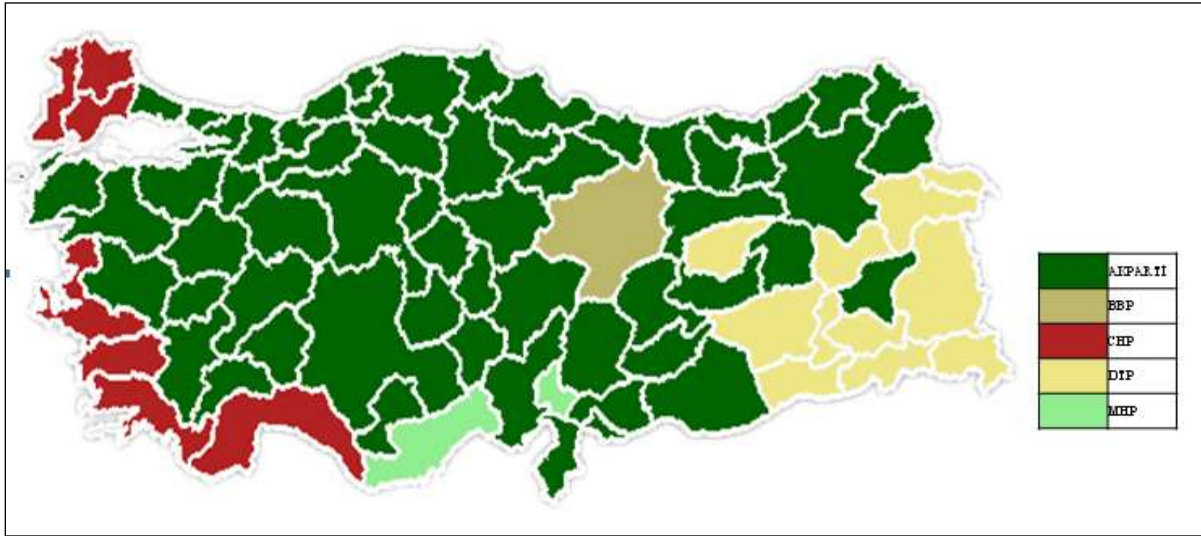
Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Partiler bazında alınan sonuçlar, Tokat'ın siyasi yapısının rengi ile ilgili önemli ipuçları verir. Sağ siyaset kültürü 2004 yılı Tokat yerel seçimlerinde de Tokat'ın siyasi yapısına damgasını vurur. Sağ kanat, Tokat'ın hem kent merkezinde ve hem de kırsalında gücünü bir iki puan arttırarak, siyasi yapıdaki belirleyici olma konumunu sürdürür. Tablo 5'te de görüldüğü, sağ partilerin toplam gücü kent merkezinde yüzde 90'ı zorlamaya başlamıştır. Daha net bir anlatımla, Tokat kentinde her on seçmenden dokuzu sağ partilere oy vermiştir.

2009 yılı yerel seçim sonuçları

29 Mart 2009 yapılan 2009 yerel seçimleri, hali hazırdaki yerel siyasi yapıyı şekillendiren seçimler olması bakımından ayrı bir öneme haizdir. Bu seçimlerde seçimlere seçmen ilgi, 2004 yerel seçimlerine göre ciddi ölçüde artış göstermiştir. Türkiye genelinde siyasi katılım oranları incelendiğinde, kırsal alandaki katılımın kentsel alanlara nazaran oldukça yüksek olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Tokat ilinde de seçimlere katılım, Türkiye genelinde olduğu gibi yaklaşık yüzde 13 oranında artmıştır.

Harita: Ülke Geneline İ İl Genel Meclisi Seçimi İl Birincisi Partilerin Dağılımı

Kaynak: YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=2009

Tablo 1: 2009 Yerel Seçimlerinde, Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı

Türkiye’de Belediye Başkanlarının Partilere Dağılımı				
	TÜİK, 2012 (*)			TODAI E YerelNET (2012-Güncel) (**)
	Erkek	Kadın	Toplam	
AKPARTİ	1.450	3	1.453	1.490
ANAP	17	-	17	17
BAGIMSIZ	45	-	45	11
BBP	20	-	20	20
BTP	4	-	4	3
CHP	507	6	513	520
DP	148	3	151	151
DSP	60	-	60	62
DTP	83	14	97	98
EMEP	2	-	2	2
MHP	485	-	485	489
ODP	4	-	4	4
SP	80	-	80	81
Toplam	2.905	26	2.931	2931

Kaynak:

(*) TÜİK, 2012, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/yereladaykazanana.zul>

(**) YerelNET (2012), http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuculari/index.php?yil=2009

Ülke genelinde yerel siyasi yapısı, kazanılan belediye başkanlıkları baz alınarak incelendiğinde oldukça anlamlı bulgularla karşılaşılır. Öncelikle vurgulamak gerekir ki, Tablo 1’de de görüldüğü gibi, belediye başkanlıklarının partilere dağılımı hususunda farklı kaynaklar da farklı veriler ile karşılaşılır. Bu durum büyük ölçüde veri kaynaklarının verilerinin, bilgilerin kayda alındığı dönemdeki durumu yansıtıyor

olmasından kaynaklanır. Karmaşayı önleyebilmek için, diğer dönemlerde de olduğu gibi 2009 yılı yerel seçimlerinde de, akademik ve kamusal boyutu da göz önünde bulundurularak, daha güncel olabileceği düşüncesiyle TODAİE-YERELNET'in verileri incelemeye esas teşkil etmiştir.

Partilerin kazandıkları belediye başkanlıkları incelendiğinde, bir önceki seçimlerde olduğu gibi 2009 yılı yerel seçimlerinin tartışmasız galibi yine Ak Parti'dir. Tablo 1'de de görüldüğü gibi ülke genelinde seçimi gerçekleştirilen 2931 belediye başkanlığının 1490'ını Ak Parti kazanmıştır. 2004 yılı yerel seçimlerinde yerel siyasi elitlerin yaklaşık yüzde 55'ini elinde bulunduran Ak Parti, iktidarın yıpratıcı etkisine rağmen, 2009 yılı yerel seçimlerinde de ülke genelinde yerel siyasi yapının yüzde 50'sini kontrolüne almayı başarmıştır.

Tablo 2: 2009 Yılı Yerel Seçimlerinde Türkiye Genelinde Durum

		Türkiye Geneli		
		Belediye Başkanlığı Seçimlerinde Oy Dağılımı (%)	Belediye Başkanlarının Partilere Göre Dağılımı	
			Sayı	(%)
2009	Sağ Partiler Toplamı	66,6	2399	73,12
	Sol Partiler Toplamı	26	638	19,45
	Diğerleri	7,4	244	7,43
Toplam		100	3281	100

Kaynak: TÜİK 2009 Mahalli İdareler Seçimi Sonuçları Veri Tabanı Temel Alınarak Hazırlanmıştır.

Ülke yerelindeki siyasi yapının, siyasi yelpazenin renkleri bağlamında ele alındığında da, sağ siyaset kültürünün geleneksel hükümranlılığının sürmekte olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Tablo 2'de de görüldüğü gibi ülke genelinde belediye başkanlığı seçimlerinde yüzde 66'nın üzerinde oy alan sağ kanat, kazanılan belediye başkanlığının dağılımı bakımından da yüzde 73'ün üzerinde bir siyasi güce ulaşmıştır. Bununla birlikte sağ kanadın, siyasi yapı içinde temsil hususunda, bir önceki seçimlere oranla, göz ardı edilemeyecek bir kan kaybı yaşadığı hakikati ile karşılaşılır. Daha net bir ifadeyle, sağ kanadın 2009 yılı yerel seçimlerindeki güç kaybı yüzde 9'u aşmıştır. Bu durumda asıl belirleyici rolü, solun kısmi de olsa artan oy oranları değil, bağımsızların ve etnik kökenli siyaset yapan partinin artış gösteren temsil gücü oynamıştır.

Tablo 3: 2009 Yılı Yerel (İl Genel Meclisi) Seçimlerinde, Partilerin Oy Dağılımı

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Türkiye Geneli	Tokat
AKPARTİ	38.17	42.95
ANAP	0.75	0.32
BBP	2.33	3.98
BTP	0.42	0.36
CHP	23.08	12.73
DP	3.83	3.85
DSP	2.83	5.94
DTP	5.76	0
HAKPAR	0.08	0
HYP	0.02	0
LDP	0.01	0
MHP	16.27	21.09
MP	0.11	0.24
ODP	0.17	0.85
SP	5.13	7.09
TKP	0.21	0.16
BAGIMSIZ	0.44	0
Diğer	0.00	0

Tablo 4: 2009 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

	Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
	Tokat (Belediye Başkanlığı)	Tokat (İl Genel Meclisi)
AKPARTİ	50.22	42.95
ANAP	-	0.32
BBP	-	3.98
BTP	0.27	0.36
CHP	10.07	12.73
DP	1.05	3.85
DSP	0.84	5.94
MHP	18.46	21.09
MP	-	0.24
ODP	-	0.85
SP	18.66	7.09
TKP	0.08	0.16
BAGIMSIZ	-	0
Diğer	0	0

Kaynak: YerelNET (2012), <http://tokat.yerelnet.org.tr/il.php?iladi=TOKAT>

Ülke genelinde siyasi erkin partilere göre dağılımı, il genel meclisi seçimleri esas alınarak incelendiğinde de sonuçlar anlamlı bulgulara işaret eder. Tablo 3'te de görüldüğü gibi, bu seçimlerin hem Türkiye genelindeki ve hem de Tokat özelindeki mutlak galibi Ak Parti'dir. Bununla birlikte, Ak

Parti ülke genelinde yadsınamaz bir oy kaybı yaşamıştır. İktidar partisinin bir önceki il genel meclisi seçimlerinde, yüzde 41,67 oranında oy aldığı dikkate alındığında, 2009 yılındaki kaybının yüzde 8'i aştığı gerçeği ile karşılaşılır. Bu sonuçlar iktidarın yıpratıcı etkisinin, bu sefer de Ak Parti açısından ortaya çıktığı gerçeğini gözler önüne serer.

2009 yılı yerel seçimlerinin Tokat'ın siyasi yapısı üzerindeki etkisini ise Tablo 4 ve 5'te görmek mümkündür. Bir önceki seçimlerde Tokat kentinde seçmenlerin yüzde 47,19'unun desteğini almayı başaran Ak Parti, Türkiye genelinin aksine Tokat'ta gücünü arttırmayı başarmıştır. Ak Parti'nin Tokat kent merkezindeki gücü yüzde 6,4 artarken, il genelinde de bu artış yüzde 7'yi aşmıştır. Kentte ikincilik için SP ile MHP arasında nefes kesen bir mücadele yaşanmıştır. MHP kent merkezindeki gücünü yüzde 208'den fazla arttırmış ve SP'nin ardından üçüncü sırada yer almıştır. Bir önceki seçimleri yüzde 34,24'lük seçmen desteği alarak ikinci sırada tamamlayan SP'nin oyları yüzde 18,66'ya gerilemiştir. SP bu sonuçla kent merkezindeki yerini kıl payı sürdürmeyi başarmış olsa da, kaybı yüzde 45'i aşmıştır. Bu sonuçlardan, Ak Parti'nin Tokat'taki merkez sağ aşısının tuttuğu ve meyve vermeye başladığı manası da çıkarılabilir. Bu durumu 2013 yılı Ekim ayında gerçekleştirilmesi planlanan yeni yerel seçimlerin de teyidi anlamlı olacaktır.

Tokat kırsalının siyasi yapısı incelendiğinde ise, yukarıda da belirtildiği gibi, Ak Parti'nin gücünün artarak devam ettiği görülür. Tablo 4'te de görüldüğü gibi iktidar partisinin, Tokat kırsalında kazandığı seçmen desteği yüzde 43'e yaklaşmıştır. Öte yandan milliyetçi sağın temsilcisi MHP de, Tokat kırsalındaki gücünü yüzde 19'lardan yüzde 21'lere taşımayı başarmış ve ikinci sıradaki konumu pekiştirmiştir. Tokat kırsalında kazananlar arasında zikredilmesi gereken bir başka parti ise muhafazakâr sağın temsilcisi SP'dir. Kaybedenler arasında ise ilk sırayı CHP alır. Merkez solun büyük temsilcisi CHP bu seçimlerde, Tokat kırsalındaki seçmen desteğini yüzde 22,8 oranında yitirmiş ve oy oranı yüze 12.73'e düşürmüştür.

Öte yandan Tokat kentinin belediye başkanlığı kategorisinde yeni galibi, bir önceki seçimlerin galibi Ak Parti olmuştur. Başkanlığı da, kentin önceki başkanı ve yeni başkan adayı, Gaziosmanpaşa Üniversitesi akademisyenlerinden Adnan ÇİÇEK kazanmıştır. 2004 ve 2009 yılı seçimlerinde elde ettiği güç birlikte incelendiğinde önemli neticelere varmak mümkündür. Bu sonuçların belki de en önemlisi, Adnan Çiçek'in aldığı oylardan partisi gibi kendisinin de kent bağlamında başarılı görüldüğü ve yönetim anlayışının Tokat halkının çoğunluğu tarafından kabul gördüğü sonucu çıkarılabilir.

Tablo 5: 2009 Yılı Yerel Seçimleri Tokat Sonuçları

		Tokat Sonuçları	
		İl Genel Meclisi	Belediye Başkanlığı
2009	Sağ Partiler Toplamı	79,52	88,39
	Sol Partiler Toplamı	19,68	10,99
	Diğerleri	0,8	0,62
Toplam		100	100

Kaynak: Araştırmacının 2011–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Araştırma Verileri Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Tokat'ın siyasi yapısının rengi bütüncül bir açıdan değerlendirildiğinde ise, partiler bazında analiz edilen bulgular zaten soruların cevabını vermeye yetmiştir. Bununla birlikte Tablo 5'teki bulgular duruma daha bir netlik kazandırmaya kâfi gelecektir. Daha açık bir ifadeyle, sağ siyaset kültürü, Tokat'ın hem kırsalının hem de kentsel alanlarının siyasi yapısına damgasını, bir daha silinmesi çok zor olacak bir şekilde vurmuştur. 2009 yılı yerel seçim sonuçları bir bütün olarak bir önceki seçimle kıyaslandığında da, Tokat'ın siyasi yapısında, kayda değecek denli bir değişimin olmadığı gerçeği ile karşılaşılır.

Genel değerlendirme ve sonuç

Bu çalışmada, siyaset sosyolojisinin yöntem ve teknikleri kullanılarak, geçmişten geleceğe Tokat'ın siyasi yapısı araştırıldı. Bu bağlamda üç temel hedef gözetildi: Öncelikli olarak, yerel seçim sonuçları incelenerek Tokat'ın yerel siyasi yapısının betimlenmesi hedeflendi. İkinci olarak, incelenen süreç içinde Tokat'ın siyasi yapısında meydana gelen değişim irdelendi. Son olarak da Tokat'ın, Türkiye'nin siyasi yapısı içindeki yeri anlaşılmasına çalışıldı.

Bu amaçlar doğrultusunda son 50 yılda Türkiye'de yapılan yerel seçimler araştırıldı. Bu yarım asırlık süreç içinde yapılan 10 yerel seçimin sonuçları tümdengelimci bir bakış açısı ile önce Türkiye geneli bağlamında incelendi. Bu sonuçlar baz alınarak, Türkiye'nin siyasi yapısı anlaşılmasına ve yapılan yerel seçimlerin Türkiye'nin topyekun siyasi yapısında, geçmişten o güne meydana getirdiği değişim ortaya konmaya çalışıldı. Akabinde de sonuçlar, aynı bakış açısıyla Tokat özelinde irdelendi. Bu amaçları gerçekleştirebilmek için yalnızca belediye başkanlığı seçimleri değil, il genel meclisi seçimlerinin sonuçları da titizlikle araştırıldı.

Zira belediye başkanlığı seçim sonuçları siyasi yapının farklı boyutları ile ilgili bilgiler verirken, il genel meclisi seçimleri siyasi yapının daha geniş bir perspektiften anlaşılmasına yardımcı olur. Örneğin Tokat belediye başkanlığı seçimi sonuçları yalnızca kent belediyesinin sınırları içindeki siyasi oluşum ve değişime ışık tutar. Oysa daha çok bir genel seçim havasında vuku bulan il genel meclisi seçimleri ise, kentsel ve kırsal alanları ile bir bütün olarak ilin tamamına ilişkin bilgiler verir.

Tablo 1: 1963'den 2012'ye Tokat ve Türkiye'de Oyların Dağılımı

		Belediye Başkanlığı Seçimleri Partilere Göre Oy Dağılımı (%)	
		Türkiye Geneli	Tokat
2009	Sağ Partiler Toplamı	66,6	88,39
	Sol Partiler Toplamı	26	10,99
	Diğerleri	7,4	0,62
2004	Sağ Partiler Toplamı	72,83	89,63
	Sol Partiler Toplamı	26,33	9,33
	Diğerleri	0,84	1,04
1999	Sağ Partiler Toplamı	65,78	88,73
	Sol Partiler Toplamı	29,11	11,27
	Diğerleri	5,11	0
1994	Sağ Partiler Toplamı	70,13	84,22
	Sol Partiler Toplamı	29,09	15,78
	Diğerleri	0,78	0
1989	Sağ Partiler Toplamı	59,48	79,71
	Sol Partiler Toplamı	39,22	20,29
	Diğerleri	1,3	0
1984	Sağ Partiler Toplamı	64,23	80,44
	Sol Partiler Toplamı	32,63	19,56
	Diğerleri	3,14	0
1977	Sağ Partiler Toplamı	46,23	64,78
	Sol Partiler Toplamı	48	33,29
	Diğerleri	5,77	1,93
1973	Sağ Partiler Toplamı	44,26	65,76
	Sol Partiler Toplamı	42,42	34,24
	Diğerleri	13,31	0
1968	Sağ Partiler Toplamı	50,12	61,47
	Sol Partiler Toplamı	33,24	34,61
	Diğerleri	16,64	3,92
1963	Sağ Partiler Toplamı	51,67	58,31
	Sol Partiler Toplamı	36,39	38,45
	Diğerleri	11,94	3,24

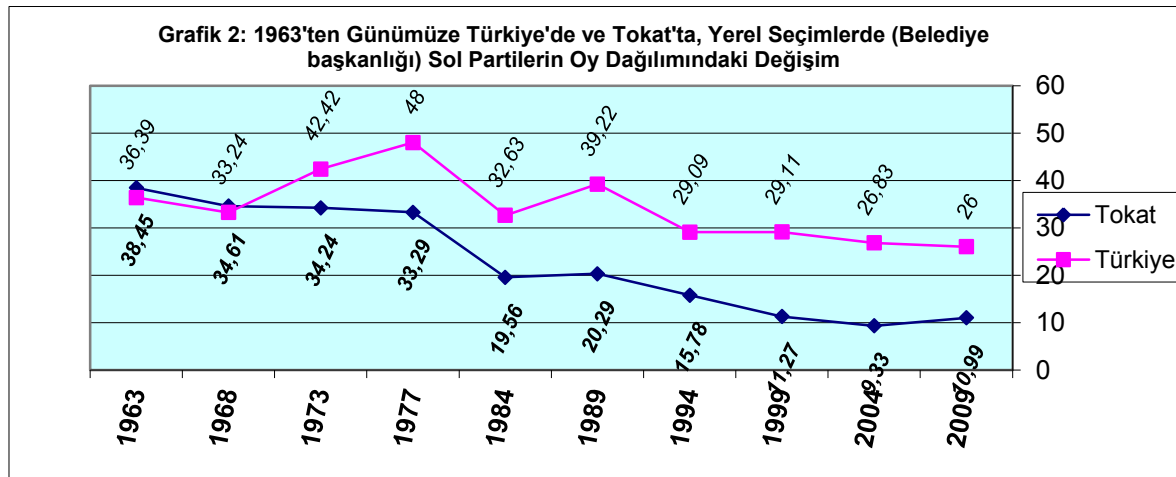
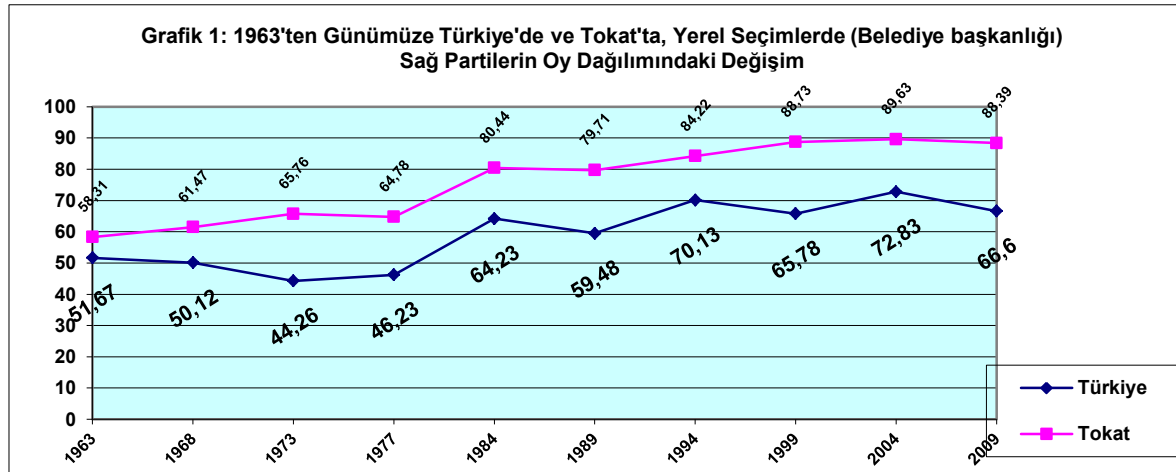
Kaynak: Araştırmacının 2007–2012 Yıllarında, Gerçekleştirdiği Projelerdeki Veriler Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Araştırmanın başından beri incelenen konuların bir boyutunu bütün çıplaklığı ile Tablo 1, Grafik 1 ve 2'de görmek mümkündür. Tablo ve grafiklerde özetlenen bulgular yalnızca incelenen yarım asırlık süreç içinde Türkiye'nin ve Tokat'ın yerel siyasi yapısının özetlemekle kalmaz, gelecek hakkında ön kestirim yapabileme imkânı sağlar. Bir başka anlatımla bu bölümdeki tablolar hem Türkiye'nin, hem de Tokat'ın siyasi yapısının, “dün-bugün-yarın” bağlamında anlaşılmasını mümkün kılar. Daha net bir ifadeyle bu bulgular, siyasi yapıyla bağlantılı olarak geçmişten bugüne, bugünden de geleceğe bir ufuk açar.

Türkiye geneline ilişkin bulgular daha önceki araştırmalarda (2012-a; 2007-a; 2012-a) detaylı bir şekilde analiz edildiği için, tekrara düşmemek kaygısıyla Türkiye geneline ilişkin fazla bir söz söylenmeyecek. Türkiye'ye ilişkin bulgulara sadece Tokat'ın, ülkenin yerel siyasi yapısı içindeki konumunun daha net bir şekilde anlaşılmasına hizmet etmesi için araştırma kapsamında yer verilmiştir.

Çok özet vurgulanması gerekir ki, yerel seçim sonuçlarının Türkiye bütününe yönelik bulgular, toplumun siyasi yapısında sağ siyaset kültürünün egemen olduğunu açık bir şekilde gözler önüne serer. Genel seçim sonuçları da bu saptamayı doğrular niteliktedir (Arslan, 2007-d). Grafik 1'de de görüldüğü gibi Tokat'ın siyasi yapısı da Türkiye genelindekine son derece paralel bir görünüm sergiler. Daha net bir ifadeyle, hem Tokat ili genelinde ve hem de Tokat kent merkezinde siyasi yapıda sağ siyaset kültürü belirleyici siyasi unsur durumundadır.

Tokat kent merkezinde, özellikle 1970'li yılların sonundan itibaren, sağ siyaset geleneğinin etkisi her geçen gün daha da artmıştır. Özellikle son üç yerel seçimlerde, siyasi yelpazenin sağında siyaset yapan partilerin, Tokat'ın kent merkezinin siyasi yapısı içindeki toplam ağırlığı, hep yüzde 90'a yakın oranlarda seyretmiştir. Buna karşın sol siyaset anlayışı Tokat kent merkezinin siyasi yapısında hiçbir dönem belirleyici faktör olamamıştır. Daha net bir ifadeyle sol siyaset kültürü hiçbir zaman, Tokat kentinde yaşayan vatandaşlar tarafından kabul gören bir siyaset yapma tarzı

olamamıştır. Daha net bir anlatımla, Grafik 2'de de görüldüğü gibi, incelenen yarım asırlık süreçte, sol siyaset kültürünün etkisi sürekli bir azalış trendi içinde olmuştur.

Sol partilerin, Tokat kentinin siyasi yapısı içindeki gücü 1960'lı ve 1970'li yıllarda hep yüzde 30'ların üzerinde seyrederken, son dönemlerde yüzde 10'lara kadar düşmüştür. Özellikle 1980'li yıllardan itibaren sol partiler, Türkiye genelinde gerilemeye yaşamaya başlamış olsa da, solun Tokat'taki kan kaybı, Türkiye genelinden kat be kat daha fazla olmuştur. Çok öz olarak ileriye yönelik bir regresyon yapmak istenirse, olağan şartlar altında, Tokat'ın siyasi yapısındaki bu görünümün, kısa ve hatta orta vadede de değişmesi pek mümkün görünmüyor. Kentin siyasi hayatına sağ siyaset kültürü kalıcı bir şekilde işlemiştir. Sol siyasi partilerin bu durumu değiştirmesi ve siyasi yapıda belirleyici konuma gelmesi, çok uzak bir olasılık gibi gözükmemektedir.

Tablo 2: 1963'ten Günümüze Tokat'ta Belediye Başkanlığını Kazanan Partiler ve Adaylar

	Belediye Başkanlığı Seçimini Kazanan Parti	Belediye Başkanlığı Seçimini Kazanan Aday
2009 Yerel Seçimleri	AKPARTİ	Adnan ÇİÇEK
2004 Yerel Seçimleri	AKPARTİ	Adnan ÇİÇEK
1999 Yerel Seçimleri	FP	Nizamettin AYDIN
1994 Yerel Seçimleri	RP	Nizamettin AYDIN
1989 Yerel Seçimleri	DYP	İsmet SARAÇOĞLU
1984 Yerel Seçimleri	ANAP	Hüdayi SAYIBAŞ
1977 Yerel Seçimleri	AP	Sermet DOĞAN KOÇ
1973 Yerel Seçimleri	MSP	Mesrur GÜRGENÇ
1968 Yerel Seçimleri	AP	Hakkı ALBAYRAKOĞLU
1963 Yerel Seçimleri	AP	Mesrur GÜRGENÇ

Kaynak: Araştırmacının 2007-2012 Yıllarında, Mersin İline Yönelik Gerçekleştirdiği Projedeki Veriler Temel Alınarak Düzenlenmiştir.

Tokat'ın siyasi yapısına ilişkin analizleri bitirmeden önce, kentin yerel siyasi hayatına yön veren yerel siyasi elitlerin profiline de kısaca bir göz atmak faydalı olacaktır. İncelenen yarım asırlık süreç de Tokat kentinde belediye başkanı olarak hizmet etmiş siyasi elitlerin tamamı erkektir. Bu sağ siyaset kültürünün egemen olduğu bir kent açısından pek de yadırganacak bir durum değildir. Tablo 2'de de görüldüğü gibi, bütün belediye başkanlarının sağ yelpazeden seçilmiş olduğu kentte, merkez sağın yanı sıra muhafazakâr sağdan da siyasi elitler, yerel siyasi erki elde etme başarısı göstermiştir.

Tablo 3: Tokat belediye başkanlarının eğitim ve yaş durumu

	Seçimlere Katılım Oranı (%)	
	Eğitim	Yaş
2009 Yerel Seçimleri	Üniversite	45
2004 Yerel Seçimleri	Üniversite	40
1999 Yerel Seçimleri	Üniversite	50
1994 Yerel Seçimleri	Üniversite	45
1989 Yerel Seçimleri	Üniversite	53
1984 Yerel Seçimleri	Üniversite	46
1977 Yerel Seçimleri	Lise	44
1973 Yerel Seçimleri	Üniversite	-
1968 Yerel Seçimleri	Üniversite	51
1963 Yerel Seçimleri	Üniversite	-
	Ortalama	46,8

Belediye başkanları yaş ve eğitim durumu faktörü bağlamında incelendiğinde de önemli bulgularla karşılaşılır. İncelen dönemde belediye başkanlığı yapmış siyasi elitlerin ortalama seçilme yaşı 46,75'tir. Bu Tokatlıların görece genç ve dinamik belediye başkan adaylarına göstermiş oldukları güven ve teveccühün açık bir delilidir. Eğitim ile ilgili bulgular da ayrı bir önem taşır. Tokat halkı, seçecekleri belediye başkanının üst düzey bir eğitim görmüş olmasını neredeyse bir ön koşul olarak görmüşlerdir. Tablo 3'te de görüldüğü gibi Tokat belediye başkanlarının yüzde 90'ı, en az lisans düzeyinde üniversite mezunudur. Özetle denilebilir ki Tokatlılar, bilinçli ya da gayri iradi olarak, kentlerini yönetecek belediye başkanlarının genç, dinamik ve iyi eğitilmiş olmasına ayrı bir itina göstermişlerdir. Geleceğe yönelik çok genel bir regresyon yapmak gerekirse, gidişat gelecekte de genç, dinamik, iyi eğitilmiş genç ve orta yaşlı, sağ siyaset kültürünü özümsemiş erkeklerin Tokat'ın siyasi yapısında daha etkili olabilme şansına sahip olacağını göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmad**, F. (1993). *The making of modern Turkey*. London: Routledge.
- Akbulut**, Ö. (2006-a). Seçim sonuçlarının değerlendirilmesi 1963 yılı raporu. TODAİE-YERELNET, 07.02.2006
- Akbulut**, Ö. (2006-b). Seçim sonuçlarının değerlendirilmesi 1968 yılı raporu. TODAİE-YERELNET, 07.02.2006, http://www.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1968.php
- Altunışık**, R. (vd.) (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (SPSS uygulamalı)*. Sakarya:Sakarya Kitabevi.
- Arslan**, D.A. (2012-a). Yerel seçim sonuçları temelinde Mersin'in siyasi yapısı. *International Journal of Human Sciences*. (9)2, 916-968.
- Arslan**, D. A. (2012-b). Geçmişten geleceğe Kağızman'ın siyasi yapısı: Yerel seçim sonuçları temelinde Kağızman'ın siyasi yapısının sosyolojik analizi. Geçmişten Geleceğe Her Yönüyle Kağızman Sempozyumu (24-26 Mayıs). Kars: Kafkas Üniversitesi.
- Arslan**, D.A. (2012-c). Mersin Milletvekilleri'nin sosyolojik profilleri. *International Journal of Human Sciences*. (9)2, 587-622.

- Arslan, D. A.** (2011-a). *Turkish political elites: Sociological analysis of Turkish politics and politicians*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Arslan, D. A.** (2011-b). *Who rules Turkey: Turkish power elite*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Arslan, D. A.** (2011-c). *Elites and power in contemporary Turkey: Social anatomy of Turkish elites*. Berlin: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Arslan, D. A.** (2011-d). *Uygulamalı köy sosyolojisi: Karsal yapı ve kalkınma dinamikleri ile 17 öncesi ve sonrası Ankara Kavaközü*. Mersin: Mersin Üniversitesi Yayınları.
- Arslan, D. A.** (2008). Yerel seçim sonuçları temelinde Mersin'in siyasi yapısı. Mersin Sempozyumu (19–22 Kasım). Mersin: Mersin Üniversitesi.
- Arslan, D. A.** (2007-a). 1963'ten günümüze yerel seçim sonuçları temelinde Türkiye'nin siyasi yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 4-1, 1–32, 13.04.2012, <http://www.insanbilimleri.com/ojs>.
- Arslan, D. A.** (2007-b). Yerel seçim sonuçları temelinde Alanya'nın siyasi yapısı. *Akademik Bakış, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kurguzistan-Celalabat İşletme Fakültesi, Uluslararası Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 12, 1–14.
- Arslan, D. A.** (2007-c). AKP iktidarının sosyal anatomisi: Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekillerinin sosyolojik analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 4-2, 1–24, 13.09.2012, <http://www.insanbilimleri.com/>
- Arslan, D. A.** (2007-d). 1950'den 12 Eylül 1980 askeri müdahalesine Türkiye'nin siyasi yapısı ve Türkiye'de siyasi katılım. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 4-1, 1–31, 13.09.2012, <http://www.insanbilimleri.com/>
- Arslan, D. A.** (2006). 1960 İhtilali Sonrası ilk yerel seçimlerden, 1980 darbesi sonrası ilk yerel seçimleri kapsayan süreçte, yerel seçim sonuçları temelinde Samsun'un siyasi yapısı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi (International Journal of Human Sciences)*, 3-2, 11.04.2012, <http://www.insanbilimleri.com/>.
- Arslan, D. A.** (2006-b). Beyşehir'in siyasi yapısı, Konya ili ve Türkiye'nin siyasi yapısı içindeki yeri. *Akademik Bakış, İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kurguzistan-Celalabat İşletme Fakültesi, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 163–177, 1.04.2012, <http://www.akademikbakis.org/pdfs/9/beyschir.doc>.
- Azpuru, D.** (2005). The general elections in Guatemala, December 2003. *Electoral Studies*, 24, 143–149.
- Bayramoğlu, S.** (2006-a). Seçim sonuçlarının değerlendirmesi 1994 yılı raporu. YERELNET, 01.03.2006, http://www.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1994.php
- Bayramoğlu S.** (2006-b). Seçim sonuçlarının değerlendirmesi 1999 yılı raporu. YERELNET, 16.02.2006, http://www.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1999.php
- Büyük Larousse** (1986). Tokat. 9. 11579-11580.
- Dardanelli, P.** (2005). The parliamentary & executive elections in Switzerland 2003. *Electoral Studies*, 24, 124-129.
- Güler, B. A.** (2006). *Yerel yönetimler*, Ankara: İmge.
- Jones, S.** (2005). Presidential and parliamentary elections in Georgia, 2004. *Electoral Studies*, 24, 303–311.
- Keleş, R.** (2006). *Yerinden yönetim ve siyaset*, Ankara: İmge.
- Kışlalı, A. T.** (1994). *Kemalizm, laiklik ve demokrasi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kili, S.** (1976). *Cumhuriyet Halk Partisi'nde gelişmeler 1960–1975*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Orhan, E. A.** (2011). *Toplumsal, kültürel ve katılımsal boyutuyla siyasal davranışın sosyo-politik analizi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Rallings, C.** (vd.) (2005). Trends in local elections in Britain 1975–2003. *Local Government Studies*, 31-4, 393–413.
- Rybar, M.** (2005). The presidential election in Slovakia, April 2004. *Electoral Studies*, 24, 333–338.

- Sagas, E.** (2005). The 2004 Presidential Election in the Dominican Republic. *Electoral Studies*, 24, 156–160.
- Sarıbay, A. Y.** (2008). *Global bir bakışla politik sosyoloji*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Schaap, R. D.** (2005). The house of representatives' election in Japan, November 2003. *Electoral Studies*, 24, 136–140.
- Sitembölükbaşı, Ş.** (2001). *Parti seçmenlerinin siyasal yönelimlerine etki eden sosyoekonomik faktörler*. Ankara: Nobel.
- Talang, C.** (2003). The parliamentary election in Cambodia. July 2003. *Electoral Studies*, 24, 130–135.
- Tokat Belediyesi,** (2012). Tokat belediye başkanları, 02.09.2012, <http://www.tokat.bel.tr/icerik.asp?id=25> ve <http://www.tokat.bel.tr/icerik.asp?id=14>
- Tokat Valiliği,** (2012). Tokat'ın idari yapısı, 07.09.2012, http://www.tokat.gov.tr/default_B0.aspx?content=195 ve http://www.tokat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1050
- Tokat Ticaret ve Sanayi Odası** (2012). Tokat ekonomisi, 15.09.2012, <http://www.tokattso.org.tr/node/48>
- TÜİK** (2011) 2010 ADNKS verileri, 13.09.2012. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- TÜİK** (2012), 2011 yılı ADNKS verileri, 13.09.2012. <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- UyduHarita** (2012). Tokat haritası ve resimleri, 12.09.2012. <http://www.uyduharita.org/tokat-haritasi-resimleri/>
- Wikipedi** (2012). 2004 Türkiye yerel seçimleri, 13.09.2012, http://tr.wikipedia.org/wiki/2004_T%C3%BCrkiye_yerel_se%C3%A7imleri
- YerelNET** (2012). Yerel seçim sonuçları Tokat, 17.08.2012. <http://tokat.yerelnet.org.tr/>
- YerelNET** (2012), 2009 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 14.09.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=2009
- YerelNET** (2012), 2009 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 14.09.2012. <http://tokat.yerelnet.org.tr/il.php?iladi=TOKAT>
- YerelNET** (2012), 2004 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 12.07.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=2004
- YerelNET** (2012), 2004 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 12.07.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=2004&bbb=6260#baskan
- YerelNET** (2012), 1999 Yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 12.07.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1999
- YerelNET** (2012), 1999 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 12.07.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1999&bbb=3808#baskan
- YerelNET** (2012), 1994 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 12.07.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1994
- YerelNET** (2012), 1994 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 12.07.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1994&bbb=5183#baskan
- YerelNET** (2012), 1989 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 07.08.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1989
- YerelNET** (2012), 1989 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 07.08.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1989&bbb=3798#baskan
- YerelNET** (2012), 1984 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 07.08.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1984
- YerelNET** (2012), 1984 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 07.08.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1984&bbb=3310#baskan
- YerelNET** (2012), 1977 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Türkiye, 01.09.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1977

- YerelNET** (2012), 1977 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 01.09.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1977&bbb=3310#baskan
- YerelNET** (2012), 1973 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 01.09.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1973&bbb=3146#baskan
- YerelNET** (2012), 1968 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 01.09.2012. http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/index.php?yil=1968
- YerelNET** (2012). 1963 yılı belediye başkanlığı seçim sonuçları Tokat, 01.09.2012. http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/il_secim.php?ilid=60&yil=1963&bbb=960#baskan
- Zaman Gazetesi** (2012). Tokat'ın tarihçesi, 15.09.2012, http://www.zaman.com.tr/newsDetail_getNewsById.action?haberno=598952

Extended English Abstract

Social change is one of the common features of the societies. Social institutions transform over time. Haralambos, like some other scholars, describes social change as a process of “social evolution” from simple to more complex form of society (Haralambos, 1987: 529). Like the other social institutions, politics is an inevitable part of the social structure. It changes all the time, sometimes slowly, sometimes faster. When politics is mentioned, social scientists focus on democracy and the relationship between people and politics. Democracy is the form of government in which all eligible citizens have an equal say in the decisions that affect their lives. Democracy allows eligible citizens to participate equally, either directly or through elected representatives

The most developed types of democracy is the Liberal democracy. The liberal democracy is a form of representative democracy in which elected representatives who hold power are limited by laws. It is based on the separation of powers (legislative, executive and judicial powers) within the state. Additionally, James Mill and Jeremy Bentham add and clearly explain the idea of electoral representative democracy that includes free elections, freedom of speech, press and association (Arslan, 1999: 98).

Seemingly, westernised political systems provide more civil liberties and rights to the people than other socio-political systems. Also, western democracy provides more equal social and political opportunities. Nevertheless, equality is a myth and it is impossible to observe it in the real life. Even Western democracy is not “government by the people” and has not created equality for every section of society.

Political participation of individuals forms the basis of the democracy. One of the most common forms of political participation is to use voting in elections. Elections, especially the local elections have a great importance for the democratic regimes and specially the liberal democratic regimes. On the other hand, Turkey is a country which is ruled by electoral representative democracy since many years and contemporary Turkish democracy is characterised by free elections. The Turkish Republic is based on a democratic laic (secular), pluralist and parliamentary system.

The major focus of this study will be the local elections. It was aimed to analyse the socio-political structure of Tokat and the differentiations of this structure within the particular time period. The results of Turkish Local elections since 1963 up to date were used as the major data resource. Documentary and historical research techniques were applied during the study. The study realised

on the basis of the structural-functionalist perspective of sociology. The methods and techniques of political sociology have been used predominantly.

Tokat is located in the Middle of the Black Sea region. It has been surrounded by Amasya (on the West), Samsun (on the North), Ordu (on the Northeast), Sivas (on the Southeast) and Yozgat (on the Southwest). It takes place within the Kelkit River Basin. The Kelkit River Basin is one of the most important river basin in Turkey in terms of the geographical and socio-cultural characteristics. The length of Kelkit River which is one of the main branches of Yeşilırmak is 320 km. This river lies and flows from Gümüşhane to Tokat and Amasya. According to the TÜİK (2012), the province of Tokat has a population of 608.299 people of 2011. It has a great historical heritage.

In brief, the main aim of this study was to examine and discuss the political structure of Tokat and its place in the general political structure of Turkish society by using methods and techniques of political sociology. Structural-functionalist approach was used as the theoretical base. In the other words the formation of political power in Tokat and the overall operation and changing regularities were investigated. Both the province of Tokat and Tokat city center selected as the sampling group from the universe of Turkey. The evaluation of socio-political structure of Tokat in relation with the political structure of the Turkish society from the early 1960's up to the present time was researched in this study.

Multiple research techniques were applied to realise the research. Mainly historical and documentary research techniques and also the research technique of observation were used to achieve the objective. The results of the Turkish local elections in last 50 years (totally 10 local elections) were examined. First of all, the formation of political power in Turkey and the overall operation and changing regularities at the bases of the local elections were evaluated. Secondly, It was looked to the formation of the political structure and the distribution of political power in Tokat since 1963 up to 2013. Finally, the meaning of Tokat findings within Turkish society was elaborated.

Findings clearly show that there is a overwhelming superiority of the right wing across the Tokat province. Although some seasonal differences in the proportional sense from past to present, the right political culture has been more effective in the political structure of the province. The weakest period of the right wing in the political structure of the Tokat province is in the 1970s. Nevertheless the situation is rather different in the Tokat city center. The right wing has been always more powerful in the city of Tokat than the province.

It is easy to finalise that the political structure of Tokat city is rather different than overall Turkey. Rightist political understanding predominates the political structure of Turkey and even Tokat province and city center. However, right politics plays a more crucial role in the political structure of the city of Tokat than overall Turkey. The power of right wing parties has been increasing steadily since 1980's.